

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

• F R A M K R I S T M E N N F R A M •

66 ÅRGANG

23. SEPTEMBER 1954

A V I N N H O L D E T : NR.
DET STORE SKISMA - HVOR KATOLSK ER SVEITS? - 35
HÅKON, OSLOS EGENTLIGE LOKALHELGEN - ET LITE
100-ÅRS MINNE - LITTERATUR - FRANSISKANERORDENEN 36
I MODERNE TID - BLIKK PÅ TIDEN - NYTT FRA UTLANDET
NESTE NUMMER KOMMER 7. OKTOBER 1954

VÅRE KIRKER Gudstjenester på søn- og helligdager

OSLO

St. Olavs kirke, Akersv. 1.
Sokneprestkontoret, tlf. 41 41 61.
(Prestegrd. og Biskopen 42 52 87.)
Kl. 7: Stille messe.
Kl. 8.30: Fromesse m. preken.
Kl. 9.45: Low Mass. English Sermon.
Kl. 11: Høymesse m. preken.

St. Hallvarvs kirke, Urtegt. 29.
Soknepresten, tlf. 68 08 68.
Kl. 8: Fromesse.
Kl. 10.30: Høymesse m. preken.
Kl. 19: Aftenmesse.

St. Dominikus kirke, Neuberggt. 15.
Dominikanerne, tlf. 44 23 24.
Kl. 8.15: Fromesse.
Kl. 9.30: Stille messe m. fransk preken.
Kl. 11: Høymesse m. preken.

Grofsen kapell, Gladsveg 23.
Prestegården, tlf. 38 02 87.
Kl. 9.30: Høymesse.

Vår Frue Villas kapell,
Ullernchausseen 52, Smestad (Montebello).
Prestegården, tlf. 55 81 21.
Kl. 8.30: Høymesse.

Lunden kapell, Trondheimsv. 309.
Tlf. 37 78 68.
Kl. 8.15: Høymesse.

ARENDAL:

St. Fransiskus kirke, Tyholmen.
Soknepresten, tlf. 2209.
Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.45: Høymesse.

BERGEN:

St. Paul kirke, Christiesgt. 16.
Soknepresten, tlf. 15 410.
Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.30: Høymesse.

DRAMMEN:

St. Laurentius kirke, Cappelensgt. 1.
Soknepresten, tlf. 2019.
Kl. 8.30: Fromesse. Kl. 10.30: Høymesse.

FREDRIKSTAD:

St. Birgitta kirke.
Soknepresten, tlf. 1438.
Kl. 8: Stille messe.
Kl. 10.30: Høymesse.

HALDEN:

St. Peter kirke, Kr. V.s pl. 1.
Soknepresten, tlf. 1168.
Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.30: Høymesse.

HAMAR:

St. Torfinn kirke, Torggt. 113.
Soknepresten, tlf. 1751.
Kl. 8: Fromesse. Kl. 11: Høymesse.

HAUGESUND:

St. Josef kirke, Haraldsgt. 21.
Soknepresten, tlf. 3195.
Kl. 8.30: Fromesse. Kl. 11: Høymesse.

HØNEFOSS:

St. Theresia kirke, Vesterntangen.
Soknepresten, tlf. 266.
Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.30: Høymesse.

KRISTIANSAND S.:

St. Ansgar kirke, Kirkegt. 3.
Soknepresten, tlf. 422.
Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.30: Høymesse.

LILLESTRØM:

St. Magnus kapell, Halvdansgt.
Kl. 8.30: Fromesse. Kl. 11.15: Høymesse.

PORSGRUNN:

Vor Frue kirke, Sverresgt.
Soknepresten, tlf. 50 793.
Kl. 7.45: Fromesse. Kl. 10.30: Høymesse.

STABEKK:

Jesu Hjerter kapell, Nyv. 17.
Soknepresten, tlf. 53 77 35.
Kl. 9.05: Fromesse. Kl. 10.45: Høymesse.

STAVANGER:

St. Svithun kirke, Dronningsgt. 8.
Soknepresten, tlf. 25 534.
Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.30: Høymesse.

SYLLING:

St. Hallvard kapell.
Presteboligen, tlf. 9028.
Kl. 9.30: Høymesse.

TØNSBERG:

St. Olavs kapell, Sandefjordgt. 1.
Soknepresten, tlf. 12 238.
Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.45: Høymesse.

St. Franciskus 3. orden, Oslo

Møte fredag 8. oktober i St. Hallvarvs kirke kl. 19.
Etter møte selskapielig samvær i lokalet.

Mariakongregasjonen, Oslo

Onsdag 6. oktober: Medlemmene tar del i rosenkransandakten i St. Olavs kirke kl. 19.

Deretter samvær i foreningslokalet.

PAKKEAUKSJON. Medlemmene bes godhetsfullt bringe med en pakke.

Styret.

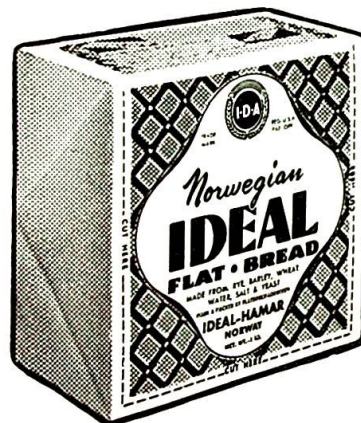
Er De oppmerksom på at Deres innbo i dag koster 3 ganger så meget som i 1940.

Er forsikringssummen tilstrekkelig?

Gulli & Rokk

Assurans

Stortingsgt. 22
Sentralbord 33 44 00
OSLO

FYRINGSOLJE
brukes av

Bispegården
St. Josephs Institutt
Vor Frue Hosp. Nerveavd.
St. Dominikus kirke. } Oslo
St. Elisabethsøstrenes
Pleiehjem
Sta. Katarinahjemmet.
St. Pauls Kirke }
Moderhuset } Bergen
Florida Sykehus }
Øyenklinikken }
St. Josephs Hospital, Drammen
St. Torfinns Klinik, Hamar
St. Fransiskus Hosp., Hønefoss.
*

Ved bestilling av olje: Oslo 68 34 66
Service: Oslo 56 35 92

Liturgisk kalender:

SØNDAG 26. SEPTEMBER: 16. søndag etter Pinse. Ep. Efes. 3, 12—21. Ev. Luk. 14, 1—11.
Mandag: Cosma og Damian, martyrer. Tirsdag: Wenzel, hertug, mart. Onsdag: Erkeengelen
Mikaels vigselfest. Torsdag: Hieronymus, bekj., kirkelærer. Fredag: Remigius, bisk., bekj.
Lørdag: De hl. verneengler.

SØNDAG 3. OKTOBER: Teresia av Jesubarnet, jomfru, misjonærens vernehelgen. Ep. Is. 66,
12—14. Ev. Matt. 18, 1—4. Mandag: Frans av Assisi, bekj. Tirsdag: I oktaven for den hl.
Teresia. Onsdag: Bruno, bekj. Torsdag: Rosenkransfesten. Fredag: Birgitta, enke. Lørdag:
Johannes Leonardi.

SØNDAG 10. OKTOBER: 18. søndag etter Pinse. Ep. I. Kor. 1, 4—8. Ev. Matt. 9, 1—8.

ST. OLAV

Redaksjon, ekspedisjon og forlag: Akersv. 5,
Oslo. Telefon 42 37 43. Kl. 9—16. Mandag,
lørdag: Kl. 9—13.

Abonnementspris: Kr. 15.00 pr. år; for utlandet
+ porto kr. 2.40. Girokonto nr. 15986.

Abonnement tegnes i ekspedisjonen og på et-
hvert postkontor.

Annonser må være innsendt innen onsdag aften
uken før utgivelsesdatoen (angitt på 1. om-
slagsside).

Tegn et
GAVEABONNEMENT
for Deres venner!

Send oss navn, adr. og kr. 15, og
vi besørger gavekortet med hil-
sen fra Dem.

Tale som undrer oss

Slik lyder epistelen på den sekstende søndag etter pinse, tatt fra St. Pauls brev til Efeserne:

«Brødre, jeg ber at dere ikke må tape motet for de trengsleres skyld som jeg lider for dere; de er jo deres ære. Derfor bøyer jeg mine kne for Vår Herre Jesu Kristi Fader — av ham er alt fadernavn i himmelen og på jorden — at han etter sin herlighets rikdom vil unne dere å styrkes kraftig ved hans ånd i det indre menneske, at Kristus må bo i deres hjerter ved troen, så dere, rotfestet og grunnfestet i kjærlighet, med alle de hellige må kunne fatte bredden og lengden, høyden og dybden og kjenne Kristi kjærlighet som går over all forstand, så dere kan bli fylt til Guds fulle mål. Med ham som har makt til å gjøre alt rikere enn det vi ber om og forstår, etter² den kraft som virker i oss, ham være ære i Kirken og i Kristus Jesus gjennom alle ætter fra evighet og til evighet. Amen.»

Det er ikke meningen å gjøre denne teksten for kommende søndag til gjenstand for en bredere utlegning. Vi stiller den ganske enkelt opp som en røst inn i vår tids kristne flegma. Få har som apostelen Paul skuet inn i de dypeste kristne mysterier. Ikke minst i brevet til de kristne borgere av Efesus — byen ved Egeerhavet som på den tid var midtpunktet i hele Orienten for hedensk gudsyndyrking og for gresk kultur, og innenfor sine murer rommet det verdenskjente Diana-tempel — viser han hvordan all menneskelig streben, storhet og dyd i sitt grunnverd helt bestemmes av forholdet til Menneskesønnen. Derfor rammer hans ord de høylærde like meget som de enkle, de store like meget som de minste i verdens øyne.

Slik blir vel noenhver av oss stille foran de muligheter som apostelen legger åpne for oss i det siterte epistelord, og spør: Skjer det virkelig så store og dype ting i mennesket? At vi skal lære å forstå Kristi egen kjærlighet i hele dens romfang, så helt over all menneskelig forstand? Og hvem av oss skal kunne måle den?

Best kan vi vel måle den ut fra Kristus selv: Han, som var avglansen av den guddommelige Fader-idé, kom selv inn i vår historie som et småkårsbarn, der alt tok form i det som syntes enkelt og lite. Han som var Gud, ga avkall på all synbar storslagenhet for at alle skulle kunne nærme seg ham. Hjelpeløs som oss, lot han som var allmektig seg føde, møysomt slet han for sitt brød, hvileløst stillet han seg til tjeneste for småfolk, hjelpeløst hang han til sist på et kors for der å fullbyrde sitt offer for de små mennesker.

Tvers over alle landegrenser og tidsepoker går hans stemme fra dengang videre til alle folk på jorden. Han vil omfatte alle, trøste alle, vise veien til alle ved å la sin egentlige allmakt trenge fram og inn i oss gjennom en menneskelighet så enkel, om, kjærlig og medlidende at ingen som har fått blick for den, kan unngå å elske ham. I kraft av den kjærlighet han så bevislig har øvet, kan han derfor også så rettelig si, at alle som har noe tungt å bære, de skal bare søke ham der han evig og alltid er å finne på kjærlighetens trone, tilnærmelig for alle. Og hver gang Golgatas offer fornyes mysteriøst av hans prester på altrene, hvor de enn reises, selv i den fattigste stue, da skjer dette fordi vi skal forstå Kristi kjærlighet «som går over all forstand», som vi fritt kan øse av etter våre aldri manglende behov.

Derfor turde også St. Paul tale som han gjorde til sin tids efeser-kristne, kristne som hadde tatt imot kristendommen og Kristi budskap med en åpen og barnlig sjel. «En gang var dere vantro,» sier han til dem, «uten Kristus, uten håp i denne verden og uten Gud.» Hva dette betød, visste de av egen erfaring, og derfor hadde de også fattet mot til å avlegge det gamle menneske, avdø fra seg selv og leve seg inn i Kristi kjærlighetsånd, rede, om det så var, til å dø i forening med ham.

Beskjemmet ved disse mennesker som så vidt hadde lært kristendommen å kjenne i en verden som bød på alt, unntatt støtte for troen, står vi i dag med to tusen års kristen tradisjon bak oss og forstår ikke lenger! For i hvilken grad er ikke vi blitt lovtreller uten ånd og kjærlighet, mennesker som vil ha med både Gud og verden, dvs. først verden — og så enda litt av verden — og så «litt Gud». Vår ånd er blitt så grunn. Vi er blitt så opp-tatt av og fortrolig med selve vår jord og vårt univers' skatter og hemmeligheter, at vi ikke en gang ser hvordan de åndelige skatter svinner bort for oss. Vi korter nok avstanden mellom hverandre gjennom geniale oppfinnelser og konstruksjoner. Men Gud kommer stadig lenger bort fra oss. Han trekker seg liksom tilbake, kjenner seg ikke hjemme her. Straffen for mennesket som mener å klare alt selv.

På ny må vi søke kunnskap om Guds kjærlighet, slik som vår apostel legger den frem. Det er ikke bare en tale til teologer eller særlig benådede sjeler. Det er den hverdagskristendom vi alle må legge vinn på å gjøre alt selv

Det store skisma

Av E. I. Watkin

Da det i år er 900 år siden det store kirkeskisma ble fullbyrdet, bringer vi denne artikkel som er hentet fra «The Tablet».

I år er det 900 år siden det endelige brudd ble fullbyrdet som delte kristenheten i Den romersk-katolske og Den gresk-katolske verden. Det skjedde i 1054. Selve det formelle brudd var faktisk bare avslutningen på en lang utvikling, en avslutning som, bortsett fra tidspunktet og foranledningen, var uunn-gåelig. Helt fra det 5. århundre hadde det vært perioder, flere temmelig lange, da forbindelsen mellom Rom og de kirkelige autoriteter i de østlige provinser av Romerriket var brutt. Pavens overhøyhet hadde riktignok aldri vært bestridd av de øst-romerske biskoper, tvertimot; på det alminnelige kirkemøte i Kalchedon i 451 var den romerske biskops overhøyhet blitt ettertrykkelig stadfestet, og senere var pave *Hormidas'* formel blitt anerkjent og godtatt. Men pavedømmet hadde aldri betydd det samme for Kirken i Orienten som for Kirken i Vest-Europa. Tvertimot så grekerne ned på romerne og folkene i vest og betraktet dem som barbarer. Og etter at keiseren hadde flyttet over til Konstantinopel, kom han normalt til å bety mer for Kirkens styre i de østlige provinser enn Paven i Rom.

Foranledningen til bruddet i 1054 var hovedsakelig politisk, et spørsmål om politisk makt mellom Paven, keiserne i Vest-Rom og Øst-Rom og normannerne i Syd-Italia som på dette tidspunkt var en del av Det øst-romerske rike. Faktisk hadde forbindelsen mellom pavedømmet og Konstantinopel av politiske grunner vært brutt i mange år. Den direkte årsak til skismaet var patriarken *Michael Cerularius'* vedtak om at forbindelsen med Rom ikke måtte gjenopptas, om det kom til å gå ut over hans kirkelige uavhengighet. Alvorlige feil ble begått på begge sider. Cerularius gjorde seg skyldig i angrep på den latinske ritus som, mente han, hadde karakteren av ren gudsbespottelse. På den annen side beskyldte de pavelige legater, da de la ekskommunisjonsdekretet mot Cerularius og hans tilhengere på alteret i Sancta Sophia, Cerularius for kjetterier han ikke hadde gjort seg skyldig i og påsto at de greske katolikker med overlegg hadde fjernet ordet *filioque* fra Den niken-ske trosbekjennelse, mens dette ord i virkeligheten var lagt inn i trosbekjennelsen av Rom et kvart århundre tidligere.

Det tok lang tid før man ble klar over at bruddet var endelig. Den hellige stol ga til og med unierte kirker tillatelse til å ære russiske helgener som levde etter 1054, med den begrunnelse at de formelt ikke hadde ønsket et skisma. Ikke desto mindre ble kløften utdypet. Det skyldtes ikke minst de romerske katolikkers feilgrep. Under det fjerde korstog besatte korsfarerne Konstantinopel i 1204. Med makt innsatte de en romersk patriark og en romersk keiser og lot kirkene plyndre og profanere. Til tross for at pave *Innocent III* hadde nedlagt forbud mot å gå til slike forandringer, godtok han likevel det som var

skjedde. Det er da ikke merkelig at disse overgrep fremkalte et hat som kom til å gå i arv i hele den ortodokse verden. To ganger, nemlig i Lyon i 1274 og i Firenze i 1439, søkte bysantinske keisere av politiske grunner å hitføre en forsoning med pavedømmet. Men disse forsøk på gjenforening ble straks og med styrke avvist av det ortodokse presteskap og legfolk. Grekerne foretrakk heller å underkaste seg tyrkerne enn Paven. «Heller profetens turban enn Pavens tiara,» sa de. Og i dag opplever vi at restene av det kristne Russland gjennom patriarken av Moskva erklærer at treldom under kommunistisk ateisme er å foretrekke fremfor vennskap med Den hellige stol. Det synes som om hver eneste pavelig handling er utilstedeilig i de ortodokses øyne, og hver eneste trosdetinisjon ugyldig. Dogmet om den uplettede unnfangelse for eksempel svarer helt ut til de ortodokses andakt til Den hellige jomfru og er jo faktisk dens naturlige høydepunkt. Vår romerske liturgi for den 8. desember synes meg å være særlig gresk i følelse og påkallelse og russisk i sin fremhevelse av Jomfruen som Den guddommelige visdoms kar, *Sophia*. Og før Paven proklamerte dette dogme, ble det dosert av flere fremtredende ortodokse teologer. Men straks proklamasjonen hadde funnet sted, ble det enstemmig avvist. Griper ikke Gud inn på en måte vi ikke kan forutse, synes det å være lite håp om en gjenforening i en overskuelig fremtid.

Kan vi gjøre noe ved dette? Hva vi kan og bør gjøre er å forsøke å forandre den rådende atmosfære av mistenksomhet og uvennlighet til en atmosfære av forståelse, sympati og vennskap. Det var den fullstendige mangel på en slik gunstig atmosfære som gjorde gjenforeningene i Lyon og Firenze så ufruktbare. Den beste, ja i virkeligheten den eneste måte å skape en slik atmosfære på, er å skaffe seg kunnskap om hvordan de ortodokse kristne ser på Kirkens lære, organisasjon og religionsutøvelse, og hvorvidt deres syn her har noen berettigelse.

Vi må innrømme at de ortodokse i en henseende har bevart noe som i stor utstrekning er gått tapt for oss, selv om det inntil for ikke så lenge siden ble like så høyt verdsatt og praktisert i den vestlige verden, nemlig den liturgiske gudstjeneste. De er forblitt uberørt av det liturgiske forfall i den romersk-katolske verden som kulminerte i det 19. århundres liturgiske katastrofe, da gudstjenesten på det nærmeste var redusert til prestens private bønner, og en høymesse eller en sangmesse var sjeldne unntagelser. Den ortodokse regel at hver messe skal være en høymesse med ofring og røkelse, lar seg riktignok praktisk ikke gjennomføre. Men det lar seg gjennomføre at det hver søndag og på større kirkelige festdager i hver sognekirke forrettes en høymesse slik som det ble gjort i Middelalderen og i mange land langt opp i den nyere tid. Det var glansen av liturgien slik den ble feiret i Sancta Sophia og meddelt storfyrst *Vladimir* i Kiev av hans sendebud, som fikk ham til å velge den bysantinske kristendom

for seg og sitt folk. De ortodokses faste grep på den strenge liturgiske gudsdyrkelse bør minne oss romerske katolikker om et verdifullt fortrinn som er blitt forsømt.

Denne liturgiske gudsdyrkelse er uttrykk for bønn, i dens høyeste og reneste form for kontemplasjon. Selv om denne gudstjenesteform blir brukt og er like høyt verdsatt i Den romersk-katolske kirke, så er den tillagt mer vekt i Den ortodokse. Kontemplasjon fremfor handling, *Maria* fremfor *Martha*, er i alminnelighet betraktet som et karakteristisk trekk ved den greske og russiske kristendom. Fjellet Athos som er den internasjonale metropol for ortodokse kontemplasjon, er like så typisk ortodoks som de aktive ordener og kongregasjoner er typiske for Romerkirken. De romerske kontemplative ordener ble faktisk grunnlagt før det store skisma. Den eneste unntagelse, karmelittene, kom fra Orienten, og da de nådde Vesten, oppga de sitt tidligere eremittliv.

Denne kontemplative vane, om jeg får bruke dette uttrykk, har gitt den ortodokse kristne et dypt men ofte ensidig syn på kristen troslære, — et indre syn til heller å *be* den enn å resonnerer over den. De opplever den, ser den, lever den som konkret virkelighet, en åndelig virkelighet i levende kontakt med den kontemplatives ånd. Vi romerske katolikker derimot har begunstiget en begrepsmessig, abstrakt, vitenskapelig teologi, hvor det logiske resonnement er dominerende. Dette skyldes vår tilbøyelighet til å legge så stor vekt på loven og den juridiske autoritet.

Resultatet av dette kontemplative syn på troslæren — jeg vil kalle det kontemplativ katolsk kristendom — ble det kristne syn for de østlige kirker. Denne indre visjon av de kristne mysterier står også sikkert i forbindelse med de ortodokses andektige hengivelse til Forklarelsen, til profetien og løftet om menneskehetens sjelelige og legemlige forklaring: herligheten med den forklarede Kristus, en forvandling der alle Hans mysterier er og blir opplevet som virkningsfulle og sakramentale.

Denne kontemplative kristendom har undertiden vært kalt *johanneisk* i motsetning til den lovbestemte, autoritære og begrepsmessige kristendom man har kalt *petrinsk*. Jeg tror det er noen sannhet i denne betegnelse. Den hellige Johannes kan betraktes som den kontemplative apostel fremfor noen annen. Han er den høyt elskede disippel som hviler ved Mesterens bryst og der lytter seg frem til Hans hjertes hemmeligheter. Han er seeren fra Patmos som skuet Kirkens historie under evighetens synsvinkel. Hans evangelium er det åndelige, der Vår Herres liv og lære er sett mer innenfra, så å si på et større åndelig dyp enn hos synoptikerne. Men han kan ikke stilles opp mot den hellige Peter. Tvertimot ser vi ham etter Pinsedagen stå Peter særlig nær uten noensinne å forringe hans stilling som leder og initiativtager og som apostelkollegiets talerør.

I samme grad som den ortodokse johanneiske kristendom har vært og er stillet opp mot Romerkirkens petrinske, i samme grad som billedlig talt den hellige Johannes er stillet opp mot den hellige Peter, har den lidt den skjebne som er felles for all ensidig og eksklusiv utvikling. Den har ikke maktet å opprettholde kirkelig myndighet, sterk nok til å motstå den verdslige herskers maktran. Dens teologi har alt-

for ofte manglet den fasthet og konsekvens som bare nås ved vitenskapelig begrepsbestemmelse og analyse. Og den har for ofte gitt etter for protestantisk innflytelse. Det har også hendt at den har gitt plass for en teologi som i sin virkning eller fremstilling har vært panteistisk. Selv *Berdajev* doserte en ubegrenset og absolutt frihet som var uforenlig med Guds natur, og som faretruende nærmet seg eksistensialismens frihetsbegrep.

En ekumenisk doktrine eller praksis har bevirket at de ortodokse behandler som gyldig noe som ifølge deres egne prinsipper er sakramentalt ugyldig. På den annen side har den petrinske teologi ved ensidig å fremheve loven, den kirkelige autoritet og en begrepsbestemt, abstrakt teologi ofte vist seg skadelig for den indre, konkrete og kontemplative teologi, for den johanneiske teologi. Begges verdier har det vært snudd opp ned på, og man har glemt at selv om primatet er Peters, er det gitt ham for å tjene og sikre kontemplasjonen til Johannes.

Bare når den petrinske og johanneiske kristendom utvikles og utøves i samme grad, når den vitenskapelige, rasjonelle teologi ikke skilles fra den konkrete, åndelig opplevde forståelse av åpenbart sannhet, når loven tjener kjærligheten, kan Kirken, den romerske og katolske, ha håp om å overvinne de ortodokses over tusen år gamle fordommer og uvennskap. I dag for eksempel ser de i den hellige *Thomas fra Aquino* bare en abstraherende, rasjonaliserende, disputerende og prosederende teolog for hvem kristen teologi ikke er noe annet enn en raffinert begrepskonstruksjon. De kjenner ham ikke som helgenen, som til slutt, hengitt i beskuelsen av den levende Sannhet, ikke maktet å fortsette arbeidet med *Summa Theologica*; og enda mindre har de øye for betydningen av at han av den grunn *ikke* trakk den tilbake som falsk eller overflødig. Den dag vi romerske katolige i det hele tatt har tilegnet oss mer av den hellige Thomas' og de ortodokses viten om at ingen *Summa* eller skreven teologi kan erstatte den kontemplative bønns indre teologi, er det sannsynlig at de ortodokse med den hellige Thomas vil forstå, at den skrevne teologi har den uunnværlige funksjon å fullende, fortolke og verne den kontemplative. Loven som uttrykk for tjenende kjrlighet vil ikke lenger fortone seg som kjærlighetsløst lovdyrkeri, den kirkelige myndighet vil bli betraktet som en kjærlighetens veiledning av brødrene, Paven som i sannhet *servus servorum Dei*, Guds tjeneres tjener, den vitenskapelige teologi som den kontemplatives ramme og pant. Den petrinske og johanneiske kristendom vil møtes i fullstendig harmoni og gjensidig utfylle hverandre. I en slik atmosfære vil kløften som skiller de ortodokse fra de romerske katolikker, kunne overbygges, splittelsen endelig bli bilagt.

Innsettelse av ny sogneprest i Hønefoss.

Søndag 29. aug. innsatte Hs. Høyærv. biskopen den nye sogneprest i Hønefoss, maristpater Anton J. Ivens. Hans utnevning forelå riktignok ved årets begynnelse, men overtagelsen av sogneprestembedet måtte av praktiske grunner utsettes til nå. Siden sogneprest Rommelse fratrådte, har pater G. de Paepc vært vikar. Nå overtar han igjen stillingen som rector ved kapellet på Grefsen.

Redaktoren vil være bortreist til slutten av måneden. Manuskripter bes tilstillet ekspedisjonen.

Hvor katolsk er Sveits?

Sveits er et Europa i det små. Sveitserne er etnologisk tyske, franske og italienske, men ingen nasjonalitet kan gjøre det ringeste krav på dem, unntatt Sveits' egen rent politiske nasjonalitet. Dette er det sveitsiske paradoks i Europas historie og en av grunnene til at Sveits har klart å bevare sin uavhengighet midt i den verdensdel det er et sant speilbilde av. Sveitsisk religionshistorie gjenspeiler også, særlig i det 19. århundre, retningene i nabolandene Østerrike, Frankrike, Tyskland og Italia. Liberalismens, nasjonalismens og den sentraliserte, verdsliggjorte stats triumfer i disse land øvet grundig innflytelse på begivenhetene i Sveits, og det skyldtes kanskje den dype religiøse følelse som er karakteristisk for fjellfolk, at denne innflytelse ga seg utslag i en religionskrig.

Den store strid i det 19. århundre mellom Stat og Kirke, mellom demokrati og utralmontanisme, mellom Statskirken i Genf og Kirkestaten i Rom sluttet i Sveits med seier for Staten. Det var i Sveits på den tid 25 kantoner med forskjellige regjeringer, men ingen effektiv forbundsmyndighet. Av den grunn sluttet syv katolske kantoner seg sammen og dannet *Der Sonderbund* i 1845 for å beskytte sine interesser og rettigheter som ingen sentral myndighet maktet å klare. Katolikkene kunne med full rett hevde at Forbundsforfatningen ikke hadde vært i stand til å hindre at klostre var blitt oppløst i kantonen Argau og at religionsfriheten som var sikret i forfatningen av 1815, ble undertrykket. De andre kantoner kunne med like stor rett svare at det ikke var noen sikkerhet for konstitusjonen med *Der Sonderbund*. Den krig som brøt ut i 1847 og som endte med nederlag for katolikkene, var først og fremst en krig mellom demokrati og ultramontanisme. Det ble påstått at jesuittene hadde ansvaret for den. Men jesuittene vendte tilbake til Sveits først i 1844, lenge etter at angrepene på Den katolske kirke var begynt, og de fortsatte lenge etter at jesuittene igjen ble fordrevet i 1846. Intet historisk dokument har kunnet legges frem som bevis for jesuittenes ansvar for denne krig eller for at de er medskyldige i den.

Seieren som førte til en nasjonal, overkantonal suverenitet, resulterte i den sveitsiske forfatning av 1848 som erstattet den eksisterende konfederasjon av likeberettigede medlemsstater med en Forbundsstat, hvor de små katolske kantoner ble slått ut av det store flertall av protestantiske kantoner. Saker vedrørende Kirke og Stat ble lagt under kantonal myndighet, og flertallet av disse kantoner var fiendtlig innstillet til Den katolske kirke. Forfatningens artikkel 58 tok sikte på å trenge tilbake innflytelsen fra Rom ved å forby opprettelsen av nye ordenshus og jesuittenes virksomhet «og beslektede selskaper», en bestemmelse som kunne fortolkes slik at den rammet hver eneste katolsk sammenslutning. Med disse begrensninger ble religionsfrihet garantert. Samtidig opphevet forfatningen de gamle restriksjoner som var lagt på friheten til å flytte fra det ene sted innenfor Forbundsstaten til det annet og til å slå seg ned hvor man ønsket. Resultatet var at rene katolske og rene protestantiske menigheter ble forvandlet til religiøst blandede sogn. Strømmen av folk til byene og industriområdene stillet katolikkene overfor helt

nye problemer. Da Kirken var lukket ute fra nasjonens offentlige liv, angrepet og mistenkeliggjort av de herskende tankeretninger, trakk katolikkene seg tilbake til seg selv. I løpet av det 19. århundre ble de av Staten fratatt 75 ordenshus, men den maktet ikke å berøve dem kraften til videre utvikling.

Forfatningen av 1874, som fremdeles er i kraft, bragte ingen forbedring i katolikkenes rettslige stilling. Nettopp på denne tid raste *kulturkampen* i flere europeiske land. Dogmet om Pavens ufeilbarlighet møtte sterk opposisjon på radikalt og liberalt hold i Sveits, og den nye forfatning gjenspeilet disse følelser. Folkeskoleundervisningen ble lagt under de kantonale myndigheter; ekteskap og begravelser ble lagt under sivile myndigheter. En henvisning til at «loven tjener det som må oppstå som følge av utskillelse av religiøse menigheter» gjenspeilet et resultat av Vatikanerkonsilet, nemlig dannelsen av Den gammel-katolske bevegelse etter 1870, som førte til at Staten uten videre overdro til denne bevegelse tidligere katolske skoler. Artikkel 50 bestemmer at opprettelsen av bispedømmer på sveitsisk territorium bare kan skje etter at Forbundsstatens myndigheter har gitt tillatelse til det. Artikkel 52 stenger jesuittene ute fra Sveits og forbyr dem å virke i kirker og i skoler. Dette forbud, heter det i forfatningen, kan også utvides til å omfatte andre religiøse ordener, hvis virksomhet er farlig for Staten eller forstyrrer freden mellom konfesjonene. Artikkelen forbyr også opprettelsen av nye klostre og ordenssamfunn og gjenreisningen av gamle.

For å si det med lord *Acton's* ord var forfatningen av 1874 «den demokratiske makts triumf over den demokratiske frihet. Den satte seg ikke bare ut over forbundsprinsippet, men også over det representative prinsipp. Den fratok forbundets lovgivende myndighet betydelige forslagsrettigheter for å underlegge den folkets stemmegivning.» Og han siterer en sveitsisk jurist som hevdet at Staten var blitt forvandlet til «nasjonens uttrykte samvittighet». Men denne samvittighet var anti-katolsk.

Bokstaven i denne forfatning er gyldig den dag i dag. Men ånden i utøvelsen av den er en annen. Da kulturkampen var over, sto Den katolske kirke i Sveits sterkere enn noen sinne. Og katolikkene vant sine landsmenns respekt, da de i usvikelig lojalitet til Pave *Leo XIII's* ensyklikaer ga sitt bidrag til løsningsen av tidens brennende problemer på det sosiale område. I 1891 ble en konservativ katolikk for første gang valgt inn i Forbundsrådet for senere å bli president. Arbeidet på å bedre forholdet mellom den sveitsiske regjering og Den hellige stol førte endelig i 1920 til gjenopprettelsen av Det pavelige nuntiat i Bern. Den første nuntius var mgr. *Luigi Maglione*, den senere pavelige statssekretær.

Disse begivenheter bidro meget til å legge en solid grunn til det gode forhold som hersker mellom Kirke og Stat i Sveits i dag. Loven vedrørende jesuittene gjenstår som noe for seg, og derfor som en merkelig anomali i det religiøse klima i våre dagers Sveits. Var konflikten mellom liberalernes «frie tenkning» og katolisismen dominerende i det 19. århundre, har denne konflikt, selv om den ennå ikke på noen måte er bragt til opphør, i dag en helt annen karakter.

«Sveitsisk fritenkning,» ble det nylig slått fast,

Den hellige kong Håkon

Oslos egentlige lokalhelgen

Ved John Frey

St. Hallvard hadde sin hovedkirke i Oslo, men han var ikke patronus eller vernehelgen bare for byen, men for Viken og store deler av det sønnenfjelske ellers, og kirker var viet til ham både i Bergen, Ytterby i Viken, Opstad i Odalen, Syllingdalen i Lier og Løvøen i Borre. I Nidaros domkirke hadde han et eget alter. Det er kanskje ikke alle som vet at den egentlige lokalhelgenen for Oslo var «den hellige kong Håkon». Og hvem var så denne Norges annen helgenkonge?

Den danske historiograf Hans Gram kom i et foredrag i Videnskabernes Selskab i København med den dengang overraskende opplysning, at Christian II i sin tid hadde søkt paven om kanonisasjon for en ukjent norsk helgenkonge, «den hellige Hogen». Curien var ved reformasjonens begynnelse blitt mer forsiktig med sine kanonisasjoner. Paven ga et unnvikende svar, men tillot dog kong Christian at «lade gjøre Officia og sige Messe om ham, helligholde hans Fester og udstaffere de Steder og Altere, hvor hans Legeme og Reliquier skulde ligge, med Kongens Navn og Titel, derhos skrevet eller udgraveret, og hvad Hans Naade ellers vilde have digtet og gjort om dette, Vers og Andet.»

Gram gikk ikke nærmere inn på hvem denne «hellige Håkon» skulle ha vært, og så sent som i 1870 erklærer

«har erkjent at radikalismen i det 19. århundre ga mere til Staten enn det var godt for den. Dette er grunnen til at vi i dag forkaster Statens innblanding i rene kirkelige anliggender.» Dette er et betydningsfullt omslag i sinnelaget, men artikkelen i *Freisniger Blätter* fortsatte med følgende:

«I andre spørsmål som sterkt påvirker dagliglivet, er Statens overhøyhet over Kirken forfatningsmessig fastslått. Dette refererer seg til trosfrihet og frihet til religionsutøvelse, til ekteskapslovgivningen og undervisningen. Alvorligere sammenstøt med protestantiske kirker har ikke funnet sted, fordi de ikke kjenner annen lovgivning enn Statens. Den katolske kirke derimot gjør i Den kanoniske lov og i pavelige kunngjøringer krav på å regulere disse spørsmål etter sine egne lover. Det tjener ikke til noe å lukke øynene for denne opposisjon, for det er nøyaktig her vi kalles til å handle politisk.»

Det er i disse blandede saker som ekteskap, undervisning, skoler, offentlig moral at kampen mellom liberalerne og katolikken i Sveits går videre med uforminsket styrke. I Genf har kampen nylig stått om en lov om fosterfordrivelse, og i andre kantoner gir konflikten uttrykk i sammenstøt mellom Statens undervisningsmonopol og katolsk, protestantisk eller nøytral skole, i spørsmål vedrørende offentlig moral, kunst, teater, kringkasting, film, televisjon og undervisning av voksne.

(Forts.)

professor C. F. Allen, at den hellige Håkon er «en ellers ukjent Helgen». P. F. Suhm mente å ha fastslått at den hellige Håkon var kong Håkon V, idet han dro frem en lovtale av Enea Silvio de Piccolomini (pave Pius II) av 1459, hvori paven holder denne kongen for å være en hellig mann (Aquinus, quem divinum fuisse hominem, osv.). Men et tidligere geistlig necrologicum kaller også kong Håkon V «dulcissimus» — den såre milde.

Omkring 1800-tallet ble det funnet en fortegnelse fra det 17. århundre over oldsaker i Bergen stift, som omtaler at i en gammel, senere nedrevet stenkirke på gården Quale (Hvål) i Sogndal prestegjeld skulle det ha stått en liksten med en innskrift betegnende mannen som hvilte under den som «tredje Mand fra hellig Kong Haagen». I anledning av dette funn gjorde professor Gustav Storm oppmerksom på at tredje mann fra den hellige kong Håkon kunne ikke være noen annen enn kong Håkon V's datterønn, Håkon Jonsson, som i sin tid var eier av gården Hvål.

Den kulturhistoriske forskning har etter hvert bragt frem mer kildemateriale om en hellig kong Håkon. Et brev fra Tønsberg lens almue til kongen i 1424 klager over fogdenes skattepålegg og utpressing som stridende mot «Norriges Lovbog og Retterbøder, som vaare hellige Konger Magnus og Haagen have undt os», og dette peker jo direkte på kong Magnus Lagabøter og hans sønn Håkon V Magnusson. To diplomer av 1503 opplyser iflg. Diplomatarium Norvegicum om, at herr Henrik Krummedike skjenket meget gods til den hellige kong Håkons alter i Mariakirken i Oslo. Henrik Krummerike var ansett for å være en meget påholden mann, men Knut Alfsson som han hadde latt drepe, nedstammet fra kong Håkon V, så det er mulig at Krummedike ville styrke sin sviaktende posisjon i Norge ved et slikt offer.

Endelig omtaler den berømte svenske forfatter Olaus Magnus, som døde i Rom 1558 som titulær-biskop av Uppsala, den hellige kong Håkon. Han besøkte Oslo i 1505 og nevner i sitt store memoarverk bl. a. at kong Håkon hadde et slag med danskene og forsto da å fremkalle voldsomme regn- og haglbyger (i likhet med hva Håkon jarl gjorde i slaget ved Hjørungavåg), som pisket slik i øynene på fienden, at han fikk seier. Håkon V førte da også krig mot Danmark. Olaus omtaler at han i (Maria)kirken i Oslo så kong Håkons sverd, som hadde et hjalte besatt med krystaller og var «et saare skjont Syn».

Også kong Håkon Håkonsson er i visse senmiddel-

LITTERATUR

Ved Helge Røstad

Innføring i Gertrud von le Forts dikterverden.

Førende katolske diktere som Graham Greene og Gertrud von le Fort har med sine bøker gitt opplegg til bred debatt blant moral-teologer. Graham Greene har med «The Hearth of the Matter» reist spørsmålet om en ekteskapsbryter og selvmorder er stengt ute fra frelsen, som en generell moralregel egentlig hevder. Gertrud von le Fort har i en av sine store romaner, «Der Kranz der Engel» tatt opp spørsmålet om en katolsk pike som et offer

kan tre inn i et borgerlig ekteskap. Graham Greene og Gertrud von le Fort har hatt varmhjertede forsvarere blant moralteologene, like sikkert som de har hatt vel-talende motstandere. Gertrud von le Forts forlegger, Franz Ehrenwrth Verlag, München, har fått den gode idé å samle en del artikler fra debatten omkring «Der Kranz der Engel». Boken som bærer titelen: «Gertrud von le Fort, Werk und Bedeutung», 104 sider, gir et klart speil-bilde av meningsbrytningene omkring dette forfatterskap, som henter sitt stoff fra livets stadige kamp mellom he-denskap og kristendom. I Gertrud von le Forts bøker av-dekkes menneskets skjulte ansikt, heter en treffende ka-rakteristikk. Den kristne vil der til sin redsel oppdage

alderlige kilder, bl. a. i en dansk folkevis, i Bergens rim-kronike, Bergens fundats og et necrologicum, kalt «hel-lig», men «den hellige Håkon i Oslo» kan ikke ha vært hverken ham eller Håkon VI. Håkon Håkonsson falt på et hærtog til Skottland og Håkon VI ble begravet i Oslo korskirke. Det var Håkon V som var gravlagt i Oslo Mariakirke, som Håkonsdyrkelsen iflg. alle kilder var knyttet til.

Denne kirken hadde nemlig kong Haakon V beriket med store donasjoner, og han er den eneste av Nor-ges konger som fikk sin gravplass der. Hans anni-versarium (minnedag) var sannsynligvis på hans dødsdag 8. mai. Det foreligger ingen opplysninger om at det har vært feiret andre steder i Norge, og det står ikke oppført i Nidaros domkapitels missale. Men i Oslo var nok den hellige Håkons dag en av årets største geistlige festdager. Kongens testamente bestemte nemlig at hans anniversari-um skulle feires med ikke ringere kirkelige høytidelig-heter enn til jul og påske, og han hadde fastsatt store almisseutdelinger, bespisning av fattige osv. på denne dag.

«Saaledes har han selv paa en Maade forberedt sin Dyr-kelse som Helgen,» sier Ludvig Daae. «Og det kan da neppe være tvivlsomt, at det har været Mariakirkens rige og talrige Geistlighed med dens Provst, Norriges Riges Kantsler, i Spidsen, der har gaaet et Skridt videre og i Haakon skaffet sin Kirke en local Helgen.» —

Om Oslos lokalhelgen, kong Håkon V Magnusson, er ellers å berette, at han regjerte fra 1299—1319 og førte en kraftig politikk mot stormennene i riket. Han var i det hele tatt en «demokratisk» konge for sin tid. Jarleverdig-heten og lendermannsstillingen ble opphevet i 1308 og landets styre i stor utstrekning overdratt folk utenfor de store ættene. Landets administrasjon ble for første gang i Norge lagt under kongens kanselli. Håkon grunnla og påbegynte byggingen av Akershus, og han anla også flere andre festninger i landet, bl. a. Vardøhus mot karel-ernes og russernes herjinger.

Med Håkon V utdødde Hårfagre-ætten i Norge. Et de-fekt stenhode av ham i Nidaros domkirke viser en liv-ligere karakteristikk og større tegn til portrettlikhet enn vanlig var på portrettbyster fra den tiden.

John Frey.

Et lite hundreårs minne

Vår kjente bergensfødte pater Johan Daniel Paul Stub (1814—1892), som i den første periode av sitt 55 årige virke som prest i Barnabiterordenen spilte en fremtre-dende rolle innen ordenens italienske provins, var i 1853 kalt til Torino som forstander for det derværende ordens-hus. Under hans opphold her raste en voldsom kolera-epidemi, og tilstanden kalte på gode og oppofrende menns innsats. En av dem som særlig avtvang respekt og be-undring var vår landsmann pater Stub, og det førte til at han etter epidemiens opphør i 1854 mottok en for-tjensmedalje fra regjeringen for utvist mot og iver under sykdommens herjinger. Dette er i og for seg ikke noe nytt for oss. — Mgr. Kjelstrup nevner det også i kapitlet om pater Stub i sin bok «Norvegia Catholica». Men hva vi kan berette er at denne medalje etter hans død ikke har gått på videvanke, som så ofte skjer med slike personlige affekt-gjenstander. Det viste seg at den hele tiden er blitt pie-tetsfullt oppbevart av slekten Stub, til fornylig hos hans grand-nevø konsul Lauritz Stub, Oslo. Under en samtale vi hadde med konsulen, ble saken nevnt, og det førte til at han med brev av 7. aug. elskverdiggst oversendte kong Vittorio Emanuele II.s fortjenstmedalje i sølv, som på den ene side bærer kongens bilde og den den annen inn-graveringen «Padre Stub — Barnabita — 1854». «For mig vil det være en glede om Kirken vil flette den ind blandt mindene om min grandonkel pater Paul», skriver konsul Stub. Som naturlig er, har Hans Høyerverdighet biskopen disponert medaljen for St. Pauls kirke i Bergen, som jo er uløselig knyttet til pater Stubs navn. — Vi er sikker på at sognepresten og menigheten i Bergen og mange med dem er konsul Stub takknemlig for den pie-tetsfulle tanke som ligger bak gaven. Det den symboli-serer hører med i det som gjør at vi imellom stanser opp og minnes gode menn og deres eksempel til etterføl-gelse.

hvor sterkt han skulle ha skilt seg ut fra hedningene og hvor lite han egentlig har gjort det. Boken gjengir bl. a. innlegg til fremragende teologer som jesuittpatrene Barzel, Becher, Lorson og Przywara, fra professor dr. Alois Dempf og dikterne Maximilian Miller og Bernt von Heiseler. — Boken er en utmerket innføring i Gertrud von le Forts tankeverden og verker.

*

I «Die letzte am Schafott» (1947, 127 s. Benziger Verlag, Einsiedeln), skildrer forfatterinnen redselsdagene under den franske revolusjon, da dødsdommer ble avsagt en masse og henrettelser var noe av en folkefest. Karmelittnonnene i klosteret Compiègne var blant dem som ble dømt fra livet. Under salmesang gikk de til skafottet, hvor de stemte i med hymnen «Veni Creator Spiritus». Da den siste nonne døde under guillotinen hugg, døde sangen bort. Men en lys kvinnestemme falt plutselig inn og sang hymnen til ende. Bortgjemt i folkemengden sto en ung pike — Blanche de la Force. Hun hadde kort tid før rømt fra klosteret, hvor hun var novise. I denne skjebnetime ville hun bekjenne sin tro på den treenige Gud — og hun led den samme skjebne som sine medsøstre. Hun ble slått ihjel av den opphissede mengde.

Blanche de la Force hadde fra sin barndom en panisk angst. I hjemmet vant hun ikke over den — og tilsynelatende kunne hun heller ikke som nonne fri seg fra denne uhyggelige angsten. Hun måtte oppleve at hennes medsøstre så ned på henne på grunn av hennes ubeskrivelige redsel — og i et anfall av fortvilelse rømte Blanche fra klosteret. Men Guds storhet skulle åpenbares i hennes svakhet. Hun fikk nåde til å gi sin angst en religiøs mening — og hun fikk oppleve Kristi dødsangst, som dermed ble levendegjort for menneskene. Hennes tidligere novisemester — den sterke Marie de l'Incarnation, som hadde stått henne imot, måtte ved Blanchers martyrdød sanne at Gud virker ikke gjennom de sterke, men gjennom de svake — den naturgitte svakhet kan brukes i Guds frelserverk.

«Die letzte am Schafott» er skrevet i brevform — brev fra en adelsmann til venninnen hans. Brevet er et hoveddokument fra en sjelekjenner, som gir en mesterlig analyse av de forskjellige karakterer. I små parenteser blir vi også gjort kjent med tiden og menneskene utenfor klosteret. — «Die letzte am Schafott» er et storverk innenfor den katolske litteratur.

Stefan Andres — en annen stor tysk forfatter.

Stefan Andres heter en fremragende representant for nyere tysk litteratur. Med novellen «Wir sind Utopia» skaffet han seg berømmelse langt ut over Tysklands grenser, og hans nyere verker har ytterligere festnet hans sterke posisjon.

Stefan Andres er født i 1906 i en egn av Tyskland, hvor den romanske kultur lenge har hatt sikkert feste. Den romanske kultur har også satt preg på forfatterskapet til Stefan Andres, som lar mange av sine romaner utspilles i Italia, i et miljø der kulturen fra oldtid og middelalder brytes med den mette, moderne levemåte.

Det som kanskje er det sterkeste særpreg ved forfatteren Stefan Andres er hans åpenhet, han vil favne hele verden og hele livet. «Jeg forsøker å forstå verden,» heter det i forordet til trilogien «Die Sintflut». Hans mennesketyper er nok skapt i Guds bilde, men de kjenner også en annen lov i sine lemmer. De er falske engler, som må kjempe med sterke drifter og lidenskaper. Andres' mennesketyper er imidlertid ikke treller under sine instinkter og under tilværelsen, de søker gjerne

fram til lyset fra oven og blir således i stand til å mestre livet. Stefan Andres setter personene sine inn i vanskelige og nagende konfliktsituasjoner, og han lar dem velge sin vei hen til Gud eller bort fra Ham. Stefan Andres har tatt opp aktuelle og brennende problemer i sitt forfatterskap, som tar en avgjort form mot uniformering av tanke og liv.

«Ritter der Gerechtigkeit» (R. Piper & Co., Verlag, München, 1949, 377 s.) lar oss forstå at slapphet og halvhet danner grobunn for diktatur og terror. Romanen forteller om livet i Syd-Italia i 1943, da fascist-staten brøt sammen. Stefan Andres stiller oss overfor en rekke opprøpster, som villig sverger staten troskap om det kan gi dem penger, ære eller karriere. Romanens tre hovedpersoner er alle på jakt etter rettferdighet — de er alle «riddere av rettferdigheten», om de enn søker den på helt forskjellige veier. Den gamle fyrsten vil tjene rettferdigheten uten gjerninger, hans unge nevø, som ender som fornekter og forbryter, vil skape rettferdighet ved vold. Den unge medisinstudent Fabio vil imidlertid skape rettferdighet med kjærlighet og uselvskhet. Hans liv og valg tvinger oss til å ta standpunkt og leve med i dette virkelighetsnære drama.

Trilogien «Die Sintflut» skal fortsette «virkelighetslinjen» i Andres' forfatterskap. Den første romanen «Das Tier aus der Tiefe» (Piper, 1949) henlegger nazismens problemer og forbrytelser til en «modellverden» — den italienske fjellbyen «Città Morta» (den døde by) — hvor en gruppe fantaster og «idealister» har samlet seg omkring Nietzsche-disippelen Leo Olc. Denne utvikler sine idéer om en «normering» av personligheten — dogmatikk-professoren Alois Moosthaler står for videreføringen av Olcs idéer, som snart vinner mange tilhengere. En organisasjon står fram, og den setter i gang en larmende propaganda-maskin. Føreren viser en ubønnhørlig vilje til makt. De som kan hindre ham på veien mot toppen, blir brutalt sendt utfor avgrunnen. Få er de mennesker som holder hodet kaldt og som tør stå på de plasser de er satt. En av de få sterke er «fattigpresten» don Evaristo.

I annet bind, «Die Arche» (Piper, 1952), står teologistudenten Lorenz mot terroren fra organisasjonen, som er i stand til å knekke endog de sterkeste naturer. «Die Arche» presenterer for oss en rekke gode og edle mennesker som forsøker å holde stand mot alle attentater fra den nye bevegelse.

«Ritter der Gerechtigkeit» og de to første bind av trilogien «Die Sintflut» byr — som en kritiker har sagt — på en rikdom av menneskelighet og menneskeverd. De viser hvordan menneskene stadig må være på vakt overfor såvel de ytre som de indre fiender.

*

Vi tar her også med en høyst interessant bok, «Reporter Gottes», som Stefan Andres i fjor har sendt ut på Josef Knechts Verlag, Frankfurt. Forfatteren har her gjort bruk av en original og aktiviserende metode: En reporter går omkring med sin mikrofon og stiller menneskene overfor det gamle, men evig aktuelle spørsmål: Hvem er Jesus Kristus, og hva står hans rike for? — Tider og situasjoner veksler, men overalt slår kristendommens sannhet igjennom og viser sin tidløshet og sin stadige aktualitet. «Reporter Gottes» kombinerer bibelhistorie og nåtidshistorie, og trekker leserne med inn i en hvirvel, hvor de overjordiske sannheter aldri går under, fordi de er evige og uforanderlige. Med denne boken har Stefan Andres kommentert sin store evne til i glimt å legge problemer nakne og mane menneskene til å se dem og mestre dem, uten å gå på akkord med idealene.

Fransiskanerordenens høyskole i Rom, «Athenæum Antonianum», med fakulteter i teologi, filosofi og kirkerett.

Den katolske kirke gir plass for mange ordener og klostersonner som alle har sine særpreg og spesielle arbeidsområder. Enkelte ordener legger mer vekt på det indre liv med bønn og meditasjon, mens andre er mer aktivt med i praktisk virke. Flere ordener søker å forene disse to plan, og en av disse er Fransiskanerordenen, som lenge har vært en av de ledende ordener innenfor Kirken.

I den tro at mange her hjemme har interesse av et overblikk over Fransiskanernes stilling i og til vår egen tid, bringer vi disse raske plukk fra deres vidstrakte virke. Først derfor litt om ordenens grunnleggelse og dens stifter.

Munkesamfunnets rette navn er «Mindrebrødrenes orden», men det er betegnelsen Fransiskanerordenen som forlenget har festnet seg i folkets bevissthet. For både sin opprinnelse og sitt populære navn har den fra kjøpmannssønnen Frans fra byen Assisi som hever seg opp over Den umbriske slette. Her ble Frans født i 1181, og det kan kort sies at han var et barn av sin egen tid og preget av det lette miljøet i disse trubadurenes glade dager.

Ordenens øverste leder, «Minister Generalis», hilser på Pave Pius XII.

Fransiskanerordenen

Frans' gode sosiale kår og hans vinnende vesen gjorde ham snart til et midtpunkt i ungdomskretsen, han førte an i selskapslivet, var en riktig lykkens Pamfilius, og ble av alle spådd en lys og trygg fremtid. Det skulle da også vise seg at den lå lysende foran ham, men ikke på den måten man hadde hatt grunn til å regne med. Hvordan omslaget kom, tør være kjent, men kort fortalt, skjedde det etter at han hadde tatt del i en regulær erobringsskrik mot nabobyen Perugia. Her opplevde han det tåpelige, det meningsløse, det råe som ligger i en slik menneskenes kamp mot hinannen. Han avskrev sitt hittidige verdslige liv og vendte hjem igjen til Assisi for å vie seg til en kamp for menneskene i Guds og Kirkens tjeneste: Som en Guds trubadur ville han glad synge Skaperens pris for og med sine medmennesker.

I året 1208 stiftet Frans sin munkeorden, eller «Mindrebrødrenes orden». Dette navnet skulle være et mento for brødrene om at de ikke måtte se seg som herskere, men som små tjenere for Gud og mennesker. Rettesnoren for deres liv skulle være Jesu Kristi evangelium. Ordensregelen hans begynner da også slik: «Regelen for brødrenes liv er at de skal leve i lydighet, kyskhet og uten eiendom og følge Vår Herre Jesu Kristi lære og vandre i hans fotspor.» Det samlet seg snart en skare av fromme og sterke ildsjeler omkring Frans, som ble en vekker for kristenheten. Han manet de kristne til å ta sin kristendom alvorlig, ikke gå på akkord med Frelserens krav, men i sitt daglige liv søke å omforme seg etter Gud-mennesket Jesus Kristus. Denne appell fra Frans vant gjenklang langt utenfor brødrenes krets. Fromme kvinner vendte seg til ham og ba ham om å utarbeide en ordensregel også for dem, da de i et fromt klosterliv ønsket å leve opp til evangeliets ideal. Frans skrev da en ordensregel for nonner i den orden som den hellige Klara stilte seg i spissen for — de såkalte klarisser. Men også legfolk følte seg tiltrukket av Frans' forkynnelse, og han grunnla derfor en såkalt «tredje-orden» for medlemmer som ble i verden, men like fullt ikke ønsket å være av verden.

Frans' eget liv ble en total vigsel til Gud. Året 1224 fikk han umiskjennelige tegn på forening med den All høyeste: på fjellet La Verna mottok han Kristi sårmerker på sine hender. To år senere døde han, og hans klosterbrødre sto sorgfulle igjen, men også fylt av glede over sin ordensleders store eksempel og av den glød Frans hade gitt dem. Det er denne glød som fransiskanerne og klarissene senere har søkt å flamme opp i verden — i troskap mot Ham som sa at han hadde bragt en ild som han ønsket ville fenge.

Fransiskanerordenen bredte seg snart ut over hele verden. Den kom således tidlig til Norge, og i middelalderen hadde fransiskanerne (eller gråbrødrene som de ble kalt her, p.g.a. sin gråbrune drakt) klostre og kirker i Tønsberg, Oslo, Bergen og Trondheim. På reformasjonstiden måtte de reise fra landet, men i 1924 hadde vi atter fransiskanerne tilbake i vårt land, hvor de i fullt samsvar med Kirkens ønske har tatt opp prestegjeringen i menighetslivet. Fransiskanerne leder i dag de katolske menigheter i St. Hallvard, i Oslo og i Kristiansand, og er ellers

nen i moderne tid

også å finne der Kirken her hjemme kaller på deres tjeneste.

Ordenen teller i dag vel 25 000 ordensmedlemmer, og det er ca. 12 000 klarisser. Ved siden av mindrebrødrene, som bærer brune kutter, er det fransiskanske munkene i kapusiner- og konventualordenen, som begge er grener på den fransiskanske stamme. Den opprinnelige fransiskanerordenen delte seg nemlig i middelalderen i tre grener. Denne spaltning var begrunnet i forskjellig utlegging av ordensstifterens regel, med dens sterke krav om fattigdom, lydighet og ydmykhet.

Sentralledelsen ligger i Rom, hvor den har et stort moderhus og et universitet. I spissen står en «minister generalis», som har en rekke rådgivere ved sin side. Ordenen er delt i provinser, som har lokalt selvstyre, med en provinsial-pater som foresatt. Den fransiskanske familie i Norge hører som kjent inn under den nederlandske provins, med moderhus i Weert. Det er også her de etter endt utdanning, regulært 2 års filosofi og 4 års teologi, mottar prestevigselsens sakrament.

Kjærlighetens og ydmykelsen vei er lang og vanskelig å gå. Vi trekker alltid med oss vår menneskelighet og vår skrøpeligheit, og vi må daglig fornye våre forsetter og vekke opp i oss den gode, gudhengivne vilje. Ingen skal og bør ta opp klosterkallet før han nøye har prøvet seg selv. Denne gamle sannhet ligger bak Kirkens krav om at ingen kan bli opptatt i en orden før de har novisiatet (prøvetiden) bak seg. Kandidaten må besinne seg lenge og vel og nøye prøve sine motiver. Når så er skjedd, kan man avlegge de høytidelige klosterløfter om fattigdom, lydighet og kyskhet. Novisiat-tiden varer i det minste ett år. Så avlegger man løftene for tre år og deretter for livstid.

Fransiskanerne har fra sin grunnleggelse av arbeidet sterkt på det sosiale plan, ikke minst blant fattige og asosiale. Ordenen har søkt å realisere Frelserens ord om at evangeliet «forkynnes for de fattige». Kjærligheten til de sosialt undertrykte har alltid ligget ordenen meget på hjertet, og den har gjort sitt ytterste for å bedre de ulykkelige kår.

I byen Weert ligger moderhuset for den fransiskanske provins i Nederland som våre herværende pateres tilhører.

Men også på de vitenskapelige felter har fransiskanerne gjort sin innsats, og de er flittige søkere til de store universiteter. Som akademisk jevnbyrdige vil de møte også de intellektuelle med sitt tidløse budskap. De har et eget universitet, «Athenæum Antonianum», i Rom, hvor et hundretall fransiskanerprester fra hele verden får sin utdanning i teologi, filosofi og kirkerett. Ordenen har en lang rekke fremstående vitenskapsmenn, og innehar professorater også i fag som kriminologi, rettsvitenskap og psykologi. Noen av ordenens medlemmer har søkt å bedre de dårligstiltes kår ved å gå aktivt inn i politiken. Det sitter således to fransiskanere i det nederlandske parlament, og den ene av dem representerer Nederland ved De forente nasjoner. (Han er, såvidt vi vet, den første og hittil eneste prest som har vært aktivt med i arbeidet ved FN.) Det kan også nevnes at Nederland har vært representert ved en fransiskaner på en arbeidskonferanse nylig i Genève. Fransiskanernes valgspråk er alltid og overalt å forme seg selv og andre «in sanctitate et doctrina» — i hellighet og lærdom.

Fransiskanerordenen må i det hele tatt sies å være en moderne herold for det kristne kjærlighetsbudskap. Ved å praktisere kjærlighet og ydmykhet og ved å leve i fullstendig fattigdom vil dens medlemmer overbevise verden om fylde og rikdommen i Kristi evangelium om «fred på jorden med mennesker av en god vilje». Dette program er uttrykt i den enkle hilsen til menneskene: «Pax et bonum» — fred og alt godt!

Pater Leo.

Gjensyn
med
pater
Boers

Nyeste bilde av vår India-misjonær.

Siden talen er om Fransiskanerne i vår tid — og mer aktuelt kan vi vel ikke streife Sankt Frans egen minnefest den 4. oktober — tar vi med i samme trekk et besøk vi hadde i sommer av en av ordenens pionerer her i vår egen tid. Det gjelder ingen ringere enn pater D. J. Boers, som i årene 1933—45 virket i Bergen, Oslo og Kristiansand og i denne tiden rakk å utføre et arbeid som på mer enn en måte satte merker etter seg. Som sjelesørger, predikant og skribent kom pater Boers til å øve en sterk innflytelse i vide kretser, særlig var det den intellektuelle ungdom som den gang samlet seg om hans prekestol. Mange er de som i høy grad skylder pater Boers at de i dag står grunnfestet i den katolske tro, enten de var oppvokset i den eller nå fikk den som konvertitter. Om hvordan den avholdte pater kom til å forlate Norge og hvilke oppgaver som ventet ham under

fjerne og ganske andre himmelstrøk, vil vi la Kristiansandsavisen «Fædrelandsvennen» (1/7—53) fortelle om ved et intervju som dens medarbeider «Ase» hadde med ham i sommer:

Da pater D. J. Boers, OFM, sokneprest i St. Ansgars menighet i Kristiansand de fem tunge krigsårene, i desember 1945 dro hjem til Holland på ferie, hadde han returbilletten i lommen. Denne skulle der dog ikke bli bruk for. Hans foresatte hadde utsett en annen oppgave til ham. Han fikk beskjed om å reise til India og overta ledelsen av St. Louis Friary i Palmaner i Chittooe Dt. i Syd-India. Meddelelsen herom ble mottatt med sorg i hans menighet i Norge, men desto større var gleden over gjensynet da pateren siste helg kom tilbake for å tilbringe noen måneder av sin ferie i Norge. Bak seg har han åtte år i et av verdens mest interessante land. Hit vender han tilbake ved juletider for å fortsette hvor han slapp, med fornyede krefter.

På samme måte som pater Boers gikk inn for å lære Norge og norsk mentalitet å kjenne de 13 årene han tilbrakte hos oss, har han gått inn for å forstå inderne og lære deres gamle kultur å kjenne. Han har fattet kjærlighet for folket, beundring for dets vennlighet og høflighet.

— Inderne er elskverdige, glade, kultiverte og lett omgjengelige, sier han og legger til at India går en stor fremtid i møte både sosialt og økonomisk. Dagens India har dyktige og forstandige ledere, særlig fortjener Nehru berømmelse for sin dyktighet. Politisk inntar jo landet mer og mer en nøkkelstilling i Asia.

Den katolske kirke begynte å arbeide i India omkring år 1500, og i dag er der 5 mill. katolikker i landet. Der som her, er det religionsfrihet, og det legges ingen hindringer i veien for religions virksomhet. De styrende ønsker dog at kirkelederne skal være indere. Dette synet faller fullstendig sammen med den katolske kirkes. Målet er at så snart kirken i et land kommer til modenhet, skal alle bispestoler og ledelsen av klostrene overlates til landets egne, og likeså presteembetene innehas av landets egne. Man er allerede kommet et godt stykke på vei i så måte i India. Av landets om lag 5 000 katolske prester, er om lag 3 500 indere og av landets 55 bispeseter innehas 30 av indere. — India har også sin kardinal.

Prestene får sin utdannelse i India og mottar også sin presteviselse her. Der er i dag 5—6 presteseminarer i India. Den presteskole pater Boers forestår hører til Fransiskanerordenen, og har 40 elever. De kommer vanligvis fra familier som har vært kristne i flere generasjoner og det er et ypperlig materiale å arbeide med, sier han. Fem av hans elever er for øvrig sendt til Roma for å ta sine doktorgrader. Det forteller ikke så lite.

Samtalen kommer inn på arbeidet med å vinne India for kristendommen. De europeere som skal påta seg denne oppgaven, må være rikt utrustede folk med evne og vilje til å sette seg inn i indisk kultur og åndsliv og til såvidt mulig bli ett med folket. Først da kan man presentere dem det kristne budskap på en måte som kan aksepteres av et folk med en så gammel og ærverdig kultur som det indiske. Et interessant, men krevende virke for den som blir utpekt til det, sier pater Boers, et virke som også gir vedkommende meget for sin egen del.

Dagens indere er svært åpne for alle mulige kulturytringer. Kristus har de stor respekt for og likeså evangeliene, derimot er de ikke meget imponert over teologiske spissfindigheter. Den høye standard deres kultur setter til åndelig liv medfører at de stiller store krav også når det gjelder et sant og praktisk kristent åndsliv.

Vi våger oss frem på med et spørsmål om forholdet til den protestantiske misjon.

— De katolske og protestantiske misjonærer lever fredelig side om side. At de «stjeler» sjeler fra hverandre, har jeg aldri sett noe til.

Pateren omtaler med både begeistring og beundring det humanitære arbeid protestantene utfører ved sine skoler og sykehus, særlig da de amerikanske samfunn.

— Hva gjorde mest inntrykk på dem i Europa da De vendte tilbake?

— Den enorme materialisme som råder her. Den ser jeg som den verste bøygen for kristendommens fremgang her. Ellers finner jeg den stilling kvinnene inntar i India langt skjønnere enn i Europa. Der er de mer kvinnelige og lever mer for hjemmene sine. De er ikke emansipert i den retning som i Europa.

BLIKK på TIDEN

■ Sven B. Riis behandler i en interessant kronikk i «Morgenposten» (30.8) hva han kaller «Den katolske lengsel i protestantismen». En rekke fenomener innen moderne protestantisme synes ham å være symptomer på at den lider under sin isolasjon og sin ufullstendighet og mer eller mindre bevisst søker tilbake til verdier som gikk tapt for den gjennom dens fire hundre år lange «protest» mot Moderkirken. Kirkebevissthet, sakramental vitalitet, skriftemål, og endog ordensliv vinner terreng både her og der i den lutherske verden, og Riis ser i dette en åpenbar kompensasjon for det som gikk tapt:

«Særlig på områder der Luther markerer sine særstandpunkter, kommer de nye bevegelser til som et nødvendig supplement, og viser at lutherdommen i avgjørende spørsmål har mistet likevekten. De nye bevegelsers historiske misjon er da til en viss grad å gjenopprette den åndelige balanse.»

At Luthers syn på helliggjørelsen var ikke så lite av en ulevel-

— — —
Pater Boers trives i India som han trivdes i Norge. Vi spør ikke om han lengter tilbake til oss. Det ville liksom være uhøflig etter hans kjærlighetserklæring til India, men vi vet at når temperaturen når sine 125 gr. Fahrenheit, går hans tanker til Norge, til snø og is. Når han ønsker å hilse på alle sine venner her, er det fordi han, som han sier, har levet noen av sine lykkeligste år her hos oss. Men også han ga oss meget vidsyn, perspektiv og sans for de store og virkelige ting i livet. Han formådde som få å løfte oss utover hverdagen og vise oss de evigvarende verdier.»

Såvidt «Fædrelandsvennen». —

Pater Boers opphold her denne gang har vært alt annet enn ferie. Samme uke han kom, reiste han til Molde og Hamar for å holde retrett for St. Karl-Borromeussøstrene der. Så kom gjensynet med hans uforglemmelige Kristiansand, der han brukte flere dager til å besøke sine tidligere sognebarn. Derfra gikk turen langs Vestlandet — Stavanger, Haugesund og Bergen. Den søndagen han var i Bergen talte han tre ganger i St. Paulskirken. Snart etter finner vi ham på Utøya i Tyrefjorden, innbudt til Nordens unge katolikkers lederskole, og her la han i to foredrag fram sitt syn på hva det kreves av en katolsk ungdomsleder. 1.—2.—3. sept. holdt han retrett for St. Hallvards menighet i Oslo. Som ventelig var fulgte også mange andre av Oslos katolikker retretten, og alle tre kveldene var plassen sprengt i den intime lille kirken. (Det er bittert å tenke på at forholdene skal nekte en så blomstrende menighet et større gudshus, mens man samtidig ynder å bebreide kristenfronten for å svikte sin misjon i folket!)

Søndag 5. sept. talte pater Boers i alle de tre gudstjenestene i St. Hallvard. Etter aftenmessen var det familieaften, der han kåserte om India og sitt eget virke der. To dager etter forlot pateren sitt annet fedreland, Norge, for atter å sette kursen via hjemlandet, Holland, til sitt tredje fedreland i Det fjerne østen. Vi sier ham et hjertelig takk for besøket, idet vi forsikrer ham om at vi så godt forstår ham når han så gjerne vender tilbake til det «tilbakeliggende, underutviklede» India der sansen for de evige verdier tilsynelatende står i litt høyere kurs enn vi opplever det i vårt eget åndelige tilbakeliggende og sykdomspregede Europa!

lig abstraksjon, finner han bekreftelsen på i pietismens korrektiv. I grunnen kan man spørre om pietismen ikke, paradoksalt nok, er etslags «generalisert klosterideal»: Det som i katolisismen er en *mulighet* ut fra et særlig kall («den som har ører å høre med, han høre») blir i pietismen i stor grad påtvunget alle sosialt, som den normale kristne livsstil. Hvilket ikke bare er u-katolsk, men også u-luthersk. Riis nevner til slutt professor *Mollands* yndlingsidé i hans «Konfesjonskunnskap» om at Kristi rikdom ikke er uttømt i en enkelt konfesjon, men at kirkesamfunnene supplerer hverandre. Og han svarer:

«Til denne betraktningmåte er å si at det ville være vanskelig å finne et genuint kristent element i protestantismens mange kirkesamfunn som ikke allerede er inkorporert i katolisismen, fordi alt og alle er utgått fra den. Det som skjedde ved reformasjonen var at den katolske arv ble splittet opp i del sannheter, derfor lever vi som lutheranere, baptister, pinsevenner, eller hva det måtte være, i realiteten på en ekstrakt av det som i 1600 år var hele kristenhetens tro og lære.»

Tydligere kan det ikke sies.

■ Pastor Carl Fr. *Wisløff* har vært på Roma-ferd, og forteller likefrem om sine inntrykk og refleksjoner under kirkesøk der nede, i «Luthersk Kirketidende» (14). Hans refleksjoner mangler ikke en viss *vilje* til å forstå det fremmedartede, selv om katolikker nok vil føle at hans *evne* til å forstå svikter her og der. Benediktinernes liturgi har imponert ham ved dens beåndede symbolikk og dens skønne kirkesang:

«En nyere tysk dikter har sagt: En forsamling av prester «singt wie eine anhaltende Lokomotive». Geistlighetens sang i høykoret i Peterskirken står musikalsk sett på nivå med «*Lover den Herre*», sunget av B.P.B. (Bekjennende Presters Broderkrets!) etter formannens velkomsttale. Benediktinerne viser hvordan det kan gjøres; den liturgiske sangen deres svinger i bølger som synes å åpenbare noe hinsides tid og rum.»

Den romerske befolknings hverdagslige intimitet også i kirken forvirrer ham:

«Noen kommer og noen går. Vi synes det er merkelig. Men her må en igjen forsøke å forstå saken slik som katolikken ser den, og de ser det hele nokså meget annerledes enn vi. Noe forenklet: Vi kommer til kirken for å få. De kommer for å utøve en religiøs plikt... Vi blir lett forstyrret i vår andakt fordi denne overveiende er passivt-mottakende. Det er annerledes for dem som er aktivt-givende.»

Det er fristende å stille pastor *Wisløff*'s ord opp ved siden av det som en av de mest kjente konvertitter i Norden fra levende luthersk tro til katolisismen, dansken pastor *Peter Schindler*, forteller i sine livserindringer om den samme oppdagelse av romersk gudstjenesteliv:

«Jeg oplevede i disse store Kirker, hvis daglige Liturgi slet ikke var rettet mod Folket, men ene havde til Hensigt at være Andel i hele Kirkens Gudshyldest og Trosmanifestation overfor Gud alene, at i Katholicismen var det langt mere magtpåliggende at vise Gud ære, at dyrke, at øve Kultus, end at bede om eller for noget eller nogen. Og at det gav sjælelig Harmoni og religiøs Holdning at stille hele Personligheden, baade Sind, Krop, og Sanser i dette høje Formåls Tjeneste, — og samtidig hindrede Liturgien al religiøs Nervøsitæt og Krampagtighed.»

■ De kulørte seriebladenes nedbrytende innflytelse på barnas mentalitet er emnet for en indignert og skremmende artikkel av *Sonja Hagemann*: «Moralsk nedrustning?» Den står i «*Dagbladet*» (1.9), hvilket i seg selv allerede er årsak til glad forundring, — man er ikke forvent med moralsk bekymring fra det hold. Forfatterinnen anmelder en amerikansk undersøkelse, «*Seduction of the Innocent*» av *Frederic Wertham*, som systematisk har gjennomgått temaene i det som med et makabert amerikansk uttrykk kalles «*crime comics*» — tegneseriemagasiner som med groveste virkemidler skildrer detaljert voldshandlinger, tortur, innbrudd og mord. Hun peker på det absurde i at voksne, presumptivt ansvarlige mennesker tillater

at barna får sine mest elementære moralske instinkter forkvaklet, og ikke desto mindre krever dem til ansvar innfor en lovgivning som i sine normer forutsetter en oppdragelse til respekt for moralske absolutter.

«Hvis et barn forgår seg, avfeier man det raskt med at det er *barnet* som viser dårlig tilpasning. Kanskje er det tvertimot, mener dr. *Wertham*. Kanskje barnet er nettopp særdeles vel tilpasset — *til det som vi har gitt det å tilpasse seg til*. Det seriemagasinerne gir barnefantasi å arbeide med, er mord, tortur, innbrudd, trusler, ildpåsettelse og ran. Barnas etiske utvikling blir underminert. De blir følelsesmessig handicappet og kulturelt underprivilegert. Deres sosiale balanse blir angrepet. Dr. *Wertham* anfører at vi i disse barn kan finne en nøyaktig parallell til den nedsløving av følsomhet til henimot grusomhet som har karakterisert en hel generasjon av mellom-europeisk ungdom som ble føret opp på *Nietzsche* og *Nazi-myten*. Det er ikke bare gutter som blir angrepet av supermentaliteten. Det finnes jenter som lider av «*superman-speed-fancy*»: De kjører bare med gutter som ikke tillater noen bil å slippe forbi på veien. (Kanskje finner vi her en av forklaringene på vår hjemlige fartsdjevle-mentalitet.)»

Hva denne artikkelen ikke tar opp, er nødvendigheten av en objektiv, absolutt forpliktende *mennesketolkning* som eneste holdbare grunnlag for både lovgivning og oppdragelse. Er sansen for godt og ondt bare *sosialt* begrunnet, er der lite håp om at problemet vil finne noen løsning.

■ Foran oss ligger et høytidelig utseende dokument trykt på fint bibelpapir: «St. prp. nr. 202. Om endringer i Grunnloven». Det er stortingsproposisjonen om opphevelse av forbudet mot jesuitter i kongeriket Norge. Regjeringens opplegg holder seg til strengt objektive saksforhold: Jesuitterparagrafens tilblivelse og historie, jesuitterordenens opprinnelse, natur og formål, paragrafens åpenbare og pinlige uoverensstemmelse med Norges humanitære tradisjoner og aktuelle internasjonale forpliktelser.

Dernest følger et avsnitt som gjør proposisjonen til et ytterst selsomt dokument. Rikets lutherske biskoper avgir sitt begrunnede votum, og bortsett fra dets resultat (7 er for opphevelse, 1 — *Indrebø* i *Bjergvin* — imot) er disse tekstene så fulle av mer eller mindre kamouflert ubekjentskap med sakens gjenstand at det er egnet til å more eller forferde — alt etter temperament — den som kjenner jesuitterordenen direkte, og ikke bare gjennom elementære artikler i leksika og familiebøker, eller gjennom konfesjonelle propagandabrosjyrer. I sin ignorante mistenksomhet overfor en av de største religiøse, pedagogiske og vitenskapelige institusjoner i samtiden er disse tekstene ikke så lite av et monument over norsk kristendoms fare nr. 1: provinsialiteten.

Justisdepartementets standpunkt er i og for seg klart nok:

«Gjennom grunnlovsrevisjonene i 1851 og 1897 og ved disenterlovene av 1845 og 1891 er rettstilstanden på dette område endret, slik at det i dag bare er det katolske trossamfunn som står i en særstilling, derved at en av dens ordener er forbudt å virke her i landet. Forbudet mot jesuitterordenens virksomhet er i strid med prinsippet om religionsfrihet og fri religionsøvelse, etter det innhold som verdens nasjoner er enige om å legge i dette prinsipp. Norge er i dag, ved siden av Sveits, det eneste land i Europa som på denne måte i sin forfatningslovgivning og lovgivning for øvrig stiller et bestemt kristent religionssamfunn i en særstilling. Etter departementets oppfatning er denne rettstilstand prinsipielt sett utilfredsstillende. Prinsippet om religionsfrihet bør være fullt ut anerkjent i vårt land.»

Det er ennå usikkert hvilket resultat høstens forhandlinger vil bringe. Kanskje bør man ta i betraktning at der fra ulike politisk hold beiles ivrig til kristenfolkets labile velgermasser. Det vil neppe hjelpe på sakligheten.

Fr. *Candidus*.

UTLANDET:

VATIKANET

Skrivelse fra Paven i anledning 1600-års dagen for den hellige Augustins fødsel.

I anledning 1600-års dagen for den hellige Augustins fødsel har Pave Pius XII tilstillet Augustinerordenens ledelse en skrivelse, hvor Hans Hellighet fremhever den store kirkelærers betydning for vår tid.

Den hellige Augustins lære egner seg også til å gjøre opp med vår tids villfarelser, heter det i Pavens skrivelse. Særlig er de av betydning for dem som har forlatt sannhetens vei. I den hellige Augustins skrifter vil disse finne en verdifull veiledning for veien tilbake til Troen. I denne forbindelse minner Paven om den senere kardinal John Henry Newmans konversjon. Paven viser også med ettertrykk til den betydning den hellige Augustin har for dem som vil fri seg av syndens lenker. «Den hellige Augustins skrifter burde anspore enhver til å vandre på rettferdighetens vei.»

Jødisk fabrikant tildelt Pius-ordenen.

Pave Pius XII har tildelt den jødiske fabrikant Salomon van Zwabenberg Pius-ordenen som er en av de høyeste pavelige utmerkelse. Tildelingen skyldes den ansette industrimanns store innsats på det sosiale og karitative område samt hva han har utrettet for den farmasøytiske vitenskap. Van Zwabenberg er grunnlegger av den store hollandske farmasøytiske fabrikk «Organon» ved Herzogenbusch.

Dette er annen gang denne orden er tildelt en ikke-katolikk i Holland. Den første var den protestantiske pastor W. F. Smits i Haag som fikk denne utmerkelse tildelt av Pave Pius XI for hans store arbeide for den konfesjonelle skole i Holland.

Ny dypptrykkpresse til Vatikanets trykkeri.

Würzburger Schnellpressenfabrik Koenig & Bauer har fremstillet en moderne dypptrykkpresse til Vatikanets trykkeri. Den skal når den er installert, trykke *Osservatore Romano* og ukebladet *Osservatore della Domenica*.

CHINA

Siste bind av Det gamle testamente oversatt til kinesisk.

Det 8. og siste bind av Det gamle testamente er nå ferdig oversatt til et moderne kinesisk. Oversettelsen av Det gamle testamente til kinesisk har vært en meget krevende oppgave og har pågått i 9 år. Den bygger på originalspråket og har mange noter og opplysninger. Det er fransiskanerne i Studium Biblicum i Hongkong som har utført dette storverk.

Hungersnoden.

Samtidig med meldingene om de ledende engelske Labour-politikeres festmåltider sammen med ledende kinesiske kommunister, strømmer det inn meldinger til Hongkong om den hungersnod som har rammet millioner av mennesker som følge av oversvømmelseskatastrofen. Den har rammet ikke mindre enn 20 millioner mennesker. Sultende bønder som katastrofen har tvunget til å forlate sine landsbyer, drar nå gjennom byene, mens makthaverne ved hjelp av høyttalere forsøker å få dem til å vende tilbake til noe som ikke mere er. På ekte kommunistisk vis hisser man byenes befolkninger opp mot dem. De beskyldes for å ha «sabotert» regjeringens «gjenoppbyggingsplan» og dermed fremkalt hungersnoden. Den hungrende befolkning som står i uendelige køer for å få seg tildelt sine små rasjoner, spør forgjeves etter storebror Russlands hjelp. Det er Chinas s.k. ris-fat, sjoområdet ved Hunan, som er verst hjemsokt av flomkatastrofen.

DE FORENTE STATER

Den katolske presse setter ny opplagsrekord.

Ifølge *Catholic Press Directory* er opplagstallet på katolske aviser og tidsskrifter i De forente stater nå kommet opp

i 20 701 412 som er det hittil største for den katolske presse i USA. Tallet på katolikker er på godt og vel 30 millioner. Et så høyt opplagstall betyr at den katolske presse leses av minst dobbelt så mange.

Den katolske presse i Canada er kommet opp i et opplagstall på i alt 1 191 894.

Indianerne utdør ikke — 100 000 av dem er katolikker.

Over 100 000 av de 343 500 indianere som lever i reservatene i Nord-Amerika, er katolikker, heter det i bladet *Indianervakt*. Ifølge samme kilde er indianerne ikke i ferd med å dø ut. Tallet på de store stammer har tvert imot vært stigende siden 1880. En annen sak er at deres gamle seder og skikker går tapt, og at indianerne litt etter litt glemmer fedrenes språk.

Misjonjen blant indianerne ledes av erkebiskopen av New York, kardinal Francis Spellman, av erkebiskop Keough i Baltimore og av erkebiskop O'Hara i Philadelphia.

FRANKRIKE

Mission de France (Arbeiderprestene).

I en apostolisk konstitusjon som er datert den 15. august, har Pave Pius XII gitt nye regler for *Mission de France* som ble grunnlagt av kardinal Suhard.

Paven lykksøker i denne konstitusjon Frankrikes erkebiskoper og biskoper med det energiske arbeidet de har nedlagt på det virkefelt som ble arbeidsområdet til *Mission de France*. Uten å svikte de gamle og tradisjonelle former for apostolatet, rygget de ikke tilbake for å forsøke nye og dristige metoder som bedre var i samsvar med vår egen tid. Således unnfanget forsamlingen av Frankrikes kardinaler og erkebiskoper for noen år siden planen til og besluttet å opprette under navnet *Mission de France* en sammenslutning av særlig offervillige prester som De romerske kongregasjoner i overensstemmelse med deres kompetanse kunne godkjenne på eksperimentbasis.

Erfaringen fra den korte tid denne misjon har arbeidet, har vist på den ene side det gagnlige ved den, på den annen nødvendigheten av å gi den en mer fast juridisk struktur, svarende til sedvanerettens normer og prinsipper. På forslag av Konsistorialkongregasjonen har derfor Den hellige far derfor nå fattet vedtak om å konstituere *Mission de France* som et eget *Prelatur* med eget territorium og egen regel.

Hovedlinjen i denne ordinans er følgende:

Territoriet som er overlatt til *Mission de France* er det som hører til Pontigny, kjent for de tradisjoner som er knyttet til dets berømte cistercienserkloster. Misjonjen vil opprette sitt sete der med et seminar eller kollegium i overensstemmelse med de normer som vil bli gitt av den kompetente kongregasjon. *Mission de France* vil bli styrt etter Canon 319, § 2 i Den kanoniske lov og vil være underlagt sine egne statutter. I overensstemmelse med Canon 329, § 1 vil en prelat bli utnevnt til misjonens president, valgt av de biskoper som sitter i Misjonens biskopelige kommisjon.

Den hellige far avslutter konstitusjonen med en brennende formaning, hvor han i få ord trekker opp den plan hver eneste prest som kjemper i den Kristi militis som *Mission de France* er, bør følge i sitt liv. Fremfor alt må de være gjennomtrengt av religiøs ånd og fromhet, ikke være opptatt av egne interesser men av det som tjener Kristi sak. Hans oppgave må være å skape Kristi fred omkring seg. Nestekjærligheten skal bringes til seier over klassehatet, troen fylle tilvende sinn, misnot vike for håp.

SVEITS

Pax Romana-kongressen i Luzern.

I nærvær av et betydelig antall representative personligheter holdt deltagerne i årets *Pax Romana-kongress* sitt avsluttende møte i Luzern søndag den 29. august.

Pax Romanas president, Kaspar Kallan, Danmark, hilste gjestene og talte deretter om Pax Romanas mål som et kristent fellesskap, en *fredsbevegelse* som ser sin misjon i å omforme tidens mennesker og føre dem tilbake til Kristus.

Møtets hovedtale ble holdt av Nationalrat dr. K. Wick over emnet *Det kristne samarbeide i det offentlige liv — toleransens problem*. Den kristne akademikers standpunkt overfor disse spørsmål hvilte på dennes verdensanskuelse, og taleren kom deretter inn på problemet toleranse på skolens og konfesjonenes område. *Dogmatisk intoleranse og borgerlig toleranse* må holdes ut fra hverandre — det gjelder ikke om å tolerere villfarelser, men om å tolerere mennesker som er ofre for villfarelser.

SVEITS**Biskopene krever rettferdighet.**

Det er i dag alminnelig kristenplikt åpent, modig og virksomt å medvirke ved utformingen av det nye i tiden etter kristne retningslinjer, slår det sveitsiske episkopat fast i et hyrdebrev som er sendt ut etter episkopatets årlige møte som nylig ble holdt i Einsiedeln under forsete av mgr. *Jelmini* fra Tessin. Det må kreves at det urokkelig holdes fast ved den sannhet som er gitt av Gud og som er forankret i naturens orden; ved den guddommelige åpenbarings lære samt ved det som derigjennom åpenbares av verdifullt og helsebringende i det religiøse, kulturelle og sosiale liv. *Ikke alt som er nytt, er bedre enn det gamle.*

Biskopene vender seg deretter ettertrykkelig mot tidens trang til å manifestere makt. På det sosiale livs område truer makttanken med å sette ensidige interesser igjennom til egen fordel med alle til rådighet stående midler. Den sosiale fred og det som møysommelig er oppnådd, settes derved i fare.

Biskopene krever en rettferdig anerkjennelse av *alle* sten-

ders ytelser, *ikke minst åndsarbeidernes*. Og etter å ha pekt på nødvendigheten av respekt og aktelse for menneskeverdet, krever biskopene at *familiens* rettferdige krav imøtekommes. Familien får ikke under noen omstendighet være sosialpolitikens stedbarn. Boligbygging og skattepolitikk må legges an etter hensynet til familien.

SØR-AFRIKA**Katolsk protest mot rasediskriminering ved universitetene.**

Erkebiskopen av Kapstaden, mgr. *Mitann*, har protestert energisk mot den rasediskriminering regjeringen i Den sørafrikanske union nå søker å gjennomføre ved universitetene og høyskolene. Erkebiskopen har også protestert mot et lovforslag som tar sikte på å tvinge foreldrene å sende sine barn til de skoler som de språklig hører til. Dette lovforslag vil i første rekke ramme Unionens katolikker som, om forslaget blir vedtatt, ikke vil kunne sende sine barn til katolske skoler. Regjeringssjefen er en forhenværende kalvinsk predikant.

KRISTIANSAND		
ALT I BLOMSTER Dana Blomsterforretning Dr.gt. 53 - Tlf. 1192	BYENS beste KAFFE KAFFEMØLLEN Tlf. 1182 - Markensgt. 39 Kristiansand S.	GUNDER STRØMME Kolonialforretning Forsøk vår gode kaffe Tlf. 2755 Kristiansand S.
S. Hennig Olsen Etablert 1924 KRISTIANSAND S Sjokolade - Frukt - Tobakker Iskremfabrikk	TOR RUUD Aut. Rørleggerforretning Hannevik Terrasse 5 - Kristiansand S.	
	A. KRUSE SMITH Entreprenørforretning KRISTIANSAND S	
 Hrut Lie & Byens Stabbur TELEFON 2234 KRISTIANSAND S. VIS A VIS NORGES BAHN Fetevareforretning - Salater - En gros og en detalj	W. Nørgaard Jensen FRUKT- OG GRØNNSAKEFORRETNING	
	Kjøp hos våre annonsører	Telefon 281 EMIL SYVERTSEN Skotøyforretning <i>Eldste forretning i bransjen</i> Etabl. 1870
 BIRTING BOKHANDLEN i Sparebankbygningen Kristiansand S.	TIL ABONNENTENE HUSK KONTINGENTEN!	 Konditori og Kafé
BLIKKENSLAGER GÜNTHER Tlf. 2685 Kristiansand S.	C. P. WINTERSBORG Spesialforretning i Amatørfoto og Brilleoptik Sparebankgården - Tlf. 2016	SIGURD SØRENSEN Begravelsesbyrå Holbergsgt. 15

UNGARN

En hard skjebne har rammet alle som hadde noe å gjøre med saken mot kardinal Mindszenty.

Gabor Peter, forhenværende sjef for det hemmelige kommunistiske politi i Ungarn og en av hovedanklagerne mot kardinal *Mindszenty*, er blitt dømt til livsvarig fengsel ifølge meldinger som har passert jernteppet. Av de kommunistiske partimedlemmer og tjenestemenn som hadde noe å gjøre med fengslingen av kardinal *Mindszenty*, var Peter den siste som var i live og på fri fot.

Det var Peter som ga ordre til den politipatrulje som avhentet kardinalen i hans hjem i *Esztergom*. I 1953 «forsvant» *Gabor Peter*. Nå er det blitt kjent at han er dømt til livsvarig fengsel av en hemmelig domstol.

Kardinal *Mindszenty* ble dømt til livsvarig fengsel den 8. februar 1949. Dommen ble først avsagt etter den vanlige opphisselseskampanje mot kardinalen, etter medisinsk «behandling» og «hjernevask». Da saken kom opp var kardinalen redusert til et hjelpeløst vrak med øyne som stirret inn i tomhet. Han befinner seg fremdeles i fengsel. I hvilket fengsel er det ingen som vet. I all hemmelighet flyttes han fra det ene fengsel til det andre. Nå er alle de 16 som torturerte ham og arrangerte rettergangen mot ham innbefattet dommer, anklager og fangevokter enten fengslet eller døde.

Arpad Szakasits var president for Den ungarske republikk og et av kommunistenes lydige redskaper. Sitt bidrag til saken mot kardinalen ga han under opphisselseskampanjen med ordene: «Kardinal *Mindszenty* og hans tilhengere må tilintet-

gjøres.» Et år senere ble han tvunget til å trekke seg tilbake. Han og hans hustru og barn har ingen senere sett i Budapest. Noen måneder senere «forsvant» hans nærmeste slektninger. Det mest sannsynlige er at de alle er havnet i en slaveleir.

Laszlo Rajk som den gang var innenriksminister, ledet politiaksjonen mot kardinalen. Han var helt uten medfølelse og gikk helt og fullt inn for kommunismen. Før to var gått etter dommen over kardinalen, ble han selv arrestert som forræder. Han «bekjente» at han hadde latt seg bestikke av utenlandske kapitalister og at han hadde forsøkt å styrte regjeringen med hjelp av *Tito*. Han ble hengt.

Istvan Riesz var justissekretær. Han instruerte dommerne og forhørte selv kardinalen. Kort etter at *Rajk* var hengt, ble *Riesz* arrestert og tilbrakte to måneder under kommunistisk kryssforhør. Før hans sak kom opp, ble han kvalt av en fangevokter.

Janos Kadar som var kommunistpartiets sekretær, og *Sandor Zold* ledet opphisselseskampanjen mot kardinalen. Etter at *Rajk* var hengt, ble *Kadar* sekretær for innenriksdepartementet. Men kort etter «forsvant» han. *Zold* ble da klar over hva som ventet ham. Han myrdet hele sin familie og begikk selvmord.

Gyula Decsi foretok «hjernevasken» på kardinalen. Han var ekspert. Senere pleide han å gå omkring med kardinalens ring i lommen og sette den på seg, når han var sammen med sine venner. Han forsvant i 1950 og ble dømt til ni års fengsel i 1953.

Andras Villanyi hadde med valuta å gjøre. Han laget det «bevis» som man trengte for å vise at kardinalen hadde ope-

ARENDALE		
<p style="text-align: center;">THS. LØVOLD Grunnl. 1886 - Tlf. 1173, 1495 Maling - Tau - Duk - Koster og børster - Skibsrekvisita - Malerverer Engros og en detail</p>		<p style="text-align: center;">ER DERES KONTINGENT FORFALLEN?</p>
<p style="text-align: center;"><i>Joachim Larsen</i> Manufaktur og Utstysforretning Tlf. 1081 - Etabl. 1872</p>		
<p style="text-align: center;">Adel Ellefsen Aut. Installasjonsforretning Tlf. 1756 - Arendal - Tlf. 1756</p>		<p style="text-align: center;">BO-KREDIT AGDER A/S</p>
<p style="text-align: center;">ARGUS MARGARINFABRIKK Arendal - Tlf. 2010 MORS MARGARIN - utmerket til smørbrød og all slags matlagning.</p>	<p style="text-align: center;">SHELL — ARENDAL Tlf. kontor 2013 Anleggstlf. 1848</p>	
<p style="text-align: center;">GARANTI SKOMAGASIN Arendal Tlf. 1482</p>	<p style="text-align: center;">H. C. HANSEN & SØNN Brød og kaker</p>	<p style="text-align: center;">BYGGMESTER HANS NILSEN Nesset 362 Arendal</p>
<p style="text-align: center;">ARENDALE FARVEHANDEL Tlf. 1460 - 1680 Engros - En detalj</p>	<p style="text-align: center;">ALEX ANDERSEN Alt i kjøtt og pølsevarer Tlf. 1308</p>	<p style="text-align: center;">WILLIAM E. SØRENSEN Jernvarer og Kjøkkenutstyr Tlf. 1709</p>
<p style="text-align: center;">HJELM EMANUELSEN A/S Møbelforretning Langbryggen Arendal</p>	<p style="text-align: center;">VIOLA - BLOMSTER Medlem av N.B.T. Arendal Tlf. 1541</p>	<p style="text-align: center;">PEDERSEN & CO. Fiskebryggen Arendal</p>

rett på svartebørsen. Fire år senere sto han selv anklaget. Han «bekjente» pliktskyldigst og ble hengt.

Dousth var den servile sekretær til Ungarns kommunist nr. 1, Mathias Rakosi som for øvrig ikke er ungarer. Han produserte de tusener av falske telegrammer og brev hvor «det ungarske folk krevet den strengest mulig opptreden mot Mindszenty». Senere ble også han arrestert, anklaget for spionasje og forræderi og dømt til livsvarig fengsel.

Oberst Jozsef Timar utarbeidet de spørsmål som ble stillet

kardinalen under den offentlige rettergang. Timar er senere blitt henrettet.

Janos Tihanyi, en politimajor, og Endre Szebeny som var visesekretær i innenriksdepartementet, deltok begge i arrestasjonen og i saken mot kardinalen. For to år siden forsvant de.

Gyula Oszko var politiøverst. Han deltok i arrestasjonen av kardinalen. Og det ble meldt at han hadde lagt kardinalen i håndjern. Oszko fikk greie på at han var mistenkt og for-

STAVANGER		
<p>OLAF L. MÜLLER Sykeartikler Drogeri og Parfumeri Stavanger</p>	<p>OPTIKUS L. ROSENDORF Spesialforretning Stavanger</p>	<p>J. F. MARNBURG Stavanger</p>
<p>Alt for kirkegårder TH. VAALAND, kirkegårdsforretning Korsgt 46 - Stavanger</p>	<p>STAVANGER LIKKISTEFABRIKK JACOB O. SKRETTING Tlf. 20 433</p>	<p>TH. FORSELL Malermester Stavanger</p>
<p>STAVANGER PLISSEFORRETNING Kjoler Bluser Undertøy</p>	<p>BLOMSTER fra Vålands Gartneri Stavanger</p>	<p>MOES AKTIETRYKKERI Stavanger</p>
<p>HELGE HELGESEN Slakterforretning Pedersgt. 7 Tlf. 22919</p>	<p>JOHAN JOHNSEN & SØNNER Blikk og Kobberslagerforretning Tlf. 23 438</p>	

DRAMMEN

<p>C. H. PEDERSENS EFTF. Bakeri - Konditori og Kaffe Haugesgt. 3. Tlf. 2863 Drammen</p>	<p>$\frac{1}{2}$ Tyri Fabrikker Drammen TYRILYS leveres i alle størrelser og typer</p>	
<p>Norløffs Jernvarefabrikk Drammen - Tlf. 2085</p>	<p>Bragernes Farvehandel Torvet Drammen Tlf. 2755 - 4058</p>	<p>PT. PEDERSEN & BERG A/S Farvehandel - Kjemikalier Parfumeri. Spør oss. Etabl. 1883 Tlf. 2185 Drammen</p>
<p> KOLONIALFORRETNING Tlf. 2659</p>	<p>Gustav Thielemann Pølse- og hermetikkfabrikk DRAMMEN</p>	
<p>GUSTAV BØHM & SØN A/S Bakeri og Konditori Drammen</p>	<p><i>Alltid først med det siste...!</i> Utstyrsvare- og manufaktur, Drammen</p>	

søkte å flykte til utlandet med flere hemmelige dokumenter i Mindszenty-saken. Han ble skutt, da han forsøkte å ta seg over grensen.

Imre Zipszer avanserte fra landsbyskomaker til kaptein for fengselsgården under kommuniststyret. På det eneste bilde av skinnprosessen mot kardinalen som er nådd ut til den frie verden, ser man Zipszer sitte ved siden av kardinalen, føle seg tilfreds og betydelig. Under en utrenskningsaksjon ble han dømt til åtte års fengsel.

Laszlo Sulner og hans hustru klarte å komme over grensen med dokumenter. De fortalte den frie verden hvordan de hadde forfalsket «håndskrevne» dokumenter til bruk under skinnprosessen, og som spesialister i tyding av håndskrifter hadde opptrådt som vitner mot kardinalen. Sulner solgte en artikkelserie til *New York Herald Tribune* hvor han redegjorde for hele historien. For noen måneder siden ble han funnet død i Paris, etter alt å dømme forgiftet.

Disse opplysninger er gitt av ungarenen Jozsef Sabo i *The Catholic Digest*. Jozsef Sabo er et psejdonym. Forfatteren har nemlig slektninger i Ungarn og kan da selvsagt ikke skrive under sitt riktige navn.

Katolske biskoper søkes tvunget inn i den «patriotiske folkefront» i Ungarn.

Den kommunistiske kringkaster i Budapest har sendt ut en melding om at to katolske biskoper skal ha deltatt i en kongress for «utvidelse» av den såkalte «Nasjonale Front». Ifølge denne kommunistiske melding skal det dreie seg om erkebiskopen av Eger, mgr. *Julius Czapik* og biskopen av Csanad, mgr. *Andrew Hamnas*. Blant deltagerne nevnes foruten en rekke kommunistiske koryfeer også den lutherske biskop *Lajos Veto* og noen katolske geistlige som har sluttet seg til kommunistorganisasjonen «Patriotiske geistlige».

På kirkelig hold i Wien erklærer man at det ikke har vært mulig å få denne melding bekreftet. Man viser til at de ungariske biskoper ikke nyter noen personlig frihet, og at det derfor kan tenkes at de har vært tvunget til å delta i dette anstaltmakeri.

TYSKLAND

Enorm deltagelse ved de tyske katolikkers Katholikentag i Fulda.

31. august fant åpningen sted av de tyske katolikkers årlige «Katholikentag», denne gang den 76de i rekken. Over en kvart million mennesker tok del, hvoriblant mange fra Øst-sonen. Et tredvetall biskoper med den apostoliske nuntius i Tyskland, erkebiskop Muench, i spissen overvar begivenheten. Foruten de tyske kardinaler var også kardinal Griffin, England, til stede, og han hilste varmt på vår egen biskop Mangers, da denne ankom til selve kongressens åpning 3. september. Det sies at oppslutningen om den 76de Katholikentag overtraff selv Dom-jubileumsdagene i 1948!

VIET NAM

Ingen biskop i det kommuniststyrte område fri.

Etter meldinger fra Hanoi holdes 118 prester i det kommuniststyrte Vietminh-område fanget. Det er mulig at flere av dem allerede er avgått ved døden i fangenskapet eller er myrdet.

Av disse 118 prester er 102 innfødte prester, en er fra Laos, 13 er franskmenn og 2 belgiere. De prester som ennå ikke er arrestert, er sterkt hindret i sin sjelesørgervirksomhet. De får bare virke på et enkelt sted. Av biskopene er ikke en eneste lenger på frifot. En er fengslet mens de tre andre er fordrevet fra sine residenser og internert.

FREDRIKSTAD		
BRYNILDSENS FABRIKKER Drops og Mineralvann	FREDRIKSTAD BYGNINGS-ARTIKKELFORRETNING Byggevarer - Jernvarer Malerverer	«ASTRA», «GLOMMEN» og «FRESKO» Skofabriker S. Galtung Sætvedt, Fredrikstad
 ALT I GLASS, PORSELEN OG STENTØY TLF. 1662 - 2062	O. Henriksens Sønner Aut. Rørleggere og Rørhandel Etabl. 1904 FREDRIKSTAD Tlf. 22 85 - 22 86	
	Chr. Hannestad BLOMSTERFORRETNING Fredrikstad Tlf. 2336 - 2936	
FREDRIKSTAD BLIK- & METALVAREFABRIK Andresen & Müller Mek. Verksted - Blikkemballasje og metallvarer av enhver slags - Jernfat i alle størrelser og for ethvert øyemed - Isenkramartikler - Elektrisk og Autogensveising - Stanseartikler	HELENE ANDRESEN Kjøtt- og pølsevarer Fredrikstad Tlf. 2031	EDVARDSEN & NORHEIM A/S Autorisert Installatør Radio og Elektrisk utstyr Tlf. 1220 - Fredrikstad
	 Lys - kraft - varme - kjøling Radio	BJØRNULF-FOTO-KINO Alt i foto. Utleie av kulturfilm og filmapparater. Tlf. 1921

MANDAL

GERH. CHRISTENSENS SØNNER
Manufakturforretning
 Grunnl. 1759
 Mandal

Vi møtes på
MANDALS KONDITORI

OLUF LOHNE
 Jernvarer - Bygningsartikler
 Rør og Sanitærartikler
 Mandal

OSLO

Grønlands Elektriske Forretning
 Aut. Installatør - Grønland 32
 Tlf 68 25 60 - 68 47 79
 Utfører alt elektrisk arbeide
 Salg av lampeutstyr, koke- og
 varmeapparater samt radio

Kjøp
 hos våre
 annonsører

Joh. Weydahl A/S

KAFFE
 og
HERMETIKK
 engros

Oslo - Centralb. 68 18 07

Melitta

KAFFETRAKTER

gir bedre og drøyere kaffe
 Riktig formaling sparer kaffe
 Føres i ledende kaffe- og
 kjøkkenutstyrforretninger

HAMAR

EMIL LIES BOKHANDEL
 Godt utvalg i bøker og papir
 HAMAR

NEBB
 NEBB's HAMAR-AVDELING A/S
 HAMAR

KR. MOHN
 Urmaker - Optiker
 Hamar

A. BLYSTAD
 Skotøy og herreutstyr
 Torvgf. 56 - Hamar
 Telefon 23 506

A. STEEN
 1854 — 1954
 HAMAR

KNUTSTAD & HOLEN
 FISK OG VILT
 H a m a r

M. GRAVDALH
 BOK OG PAPIRHANDL
 Tlf. 1900 - Hamar

ARNE BORGLUND
 Bok- og Aksidenstrykkeri
 Hamar - Tlf. 23 858

J. ARNT JENSEN
 Rørleggere
 HAMAR

HAMAR FARVEHANDEL
 Etablert 1865
 Strandgaten - Tlf. 21 015
 H a m a r

HUGO HOFFSTEN
 Handlungartneri og
 Blomsterforretning
 H a m a r

HAMAR GLASSMAGASIN A/S
 Telefon 23 056

O. WIIK
 Herreutstyr - Skotøy
 Ø. Torv - Hamar

VESTBYENS KOLONIAL
 Telefon 23 339 - 23 362
 HAMAR

OSLO

T. S. JACOBSEN

BEGRAVELSESBYRA

Ullevålsv. 1 - Oslo

Tlf. 33 23 34 - 33 22 46

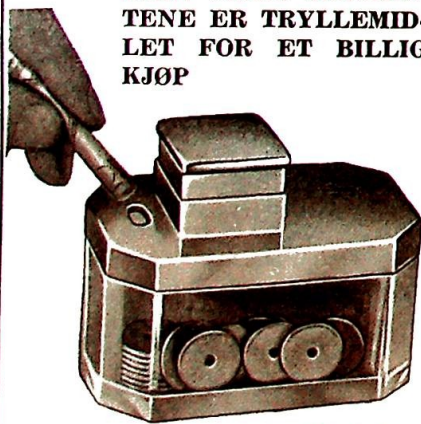
Privat 41 64 78 - 69 43 72

Jens J. Andersen
OSLO - CENTRALBORD 68 34 00
Beste leverandør av
KJØTT-FLESK-PØLSEVARER

ORAS

OSLO RØRLEGGEBEDRIFT A/S

SPAR FØRST, KJØP SILDEN!
HUSK KONTANTENE ER TRYLLEMID-
LET FOR ET BILLIG KJØP

« K L A R »

Fåes i banker over hele landet

Allslags snekkerarbeid
utføres

REIDAR MYRVOLD

Gladsvei 23, Grefsen

Tlf. 37 57 68

All slags forsikring

ANTH. B NILSEN & CO'S
ASSURANCEBUREAU A/S

Rådhusgaten 27, Oslo.

Telefon 41 01 10.

HERMAN H. RITTERS
ESKEFABRIKK

Chr. Kroghsgt. 30, Oslo

Tlf. 42 34 66

A/s Norsk Medicinsk Varehus

Pilestredet 7 - Telef. 33 43 70 - Oslo

Sykehusutstyr - Sanitetsmateriell

Brilleoptikk

G. GALLIGANI

PRYD- OG BRUKSKUNST

OSLO

HUSK!

Forfallen kontingent

N. JOHANSEN
Bakeri & Konditori

Valkyriegt. 1 - Oslo

WISBECH
ARTIFISIELL SKAP

Majorstua - Oslo

MASKIN- OG ELEKTROTEKNISKE
FABRIKKER

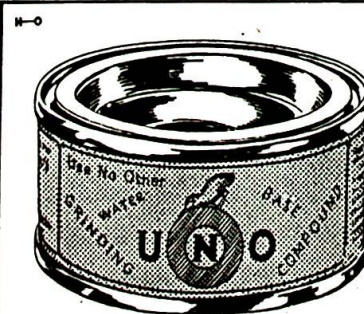
JOHAN OLSEN & SØNNER

Murmester & Entreprenørforretning

Etablert 1896

Kongensgate 17, Oslo

Telefon 42 99 90

Beste
og hurtigste
slipemiddel
for lager og
ventiler